

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Livsfortellinger og dødsfortellinger / Fortelling som meningsskapende arbeid i møte med døden / Jeg og døden-grupper – Samtale om eget forhold til døden / Den nødvendige død / Fra bokfronten / Fra bispedømmerådene

SØNDAGSTEKSTEN

Allehelgensdag - Hilde Barsnes

24. søndag i treenighetstida - Tore Skjæveland

25. søndag etter treenighet - Ingvild Helene Mydske Fallegård

Domssøndag / Kristi kongedag - Torbjørn Holt

I motsetning til andre erfaringer er døden den erfaring det ikke kan rapporteres fra, selv om en del kristelig populærlitteratur tillater seg å hevde at det er mulig. Men om det ikke kan rapporteres fra døden, slutter den aldri å vekke interesse.

Livsfortellinger og dødsfortellinger

Døden er ikke først og fremst et interessant tema, men en grunnleggende eksistensiell erfaring. På en avgjørende og tilspisset måte setter døden alt annet i et forgjengelighets-

perspektiv. I motsetning til andre erfaringer er døden den erfaring det *ikke* kan rapporteres fra, selv om en del kristelig populærlitteratur tillater seg å hevde at det er mulig. Men om det

ikke kan rapporteres fra døden, slutter den aldri å vekke interesse. En omfattende forskning behandler en rekke ulike sider ved dødens medisinske, filosofiske og teologiske sider. I løpet av en uke i vår ble det disputert over to PhD-avhandlinger ved Menighetsfakultetet, der begge hadde døden som tema. Reidar Salvesens disputerte 25. mai på en avhandling som bærer tittelen *The Problem with the Problem of Death*, og er en systematisk-teologisk analyse av hvordan døden blir forstått i skjæringspunktet mellom en bibelsk og en moderne vitenskapelig kosmologi. Uka etter forsvarte Oddgeir Synnes sin avhandling *Forteljing som identitetskonstruksjon ved alvorleg sjukdom: Ein hermeneutisk analyse av alvorleg sjuke og døyande sine forteljingar*. Avhandlingene nærmer seg døden fra veldig forskjellige kanter, men er begge uttrykk for en fornyet interesse for døden, også i academia.

Kirken har stor interesse av disse viktige forskningsbidragene. Sammen med andre bidrag som også belyser tema, styrker dette kirkens kompetanse både som premissleverandør for helsevesenet og som selvstendig diakonal aktør. Dette har blitt enda viktigere ved innføringen av Samhandlingsreformen. Denne reformen bidrar til å føre døden i nærmere kontakt med både hjem og lokale helseinstitusjoner. Det går an å se denne siden ved reformen som et resultat av den omfattende styrkingen av den palliative omsorgen i helsevesenet. Palliasjon defineres som: *"Aktiv behandling, pleie og omsorg for pasienter med inkurabel sykdom og kort forventet levetid. Lindring av pasientens fysiske smerter og andre plagsomme symptomer står sentralt, sammen med tiltak rettet mot psykiske, sosiale og åndelig/eksistensielle problemer. Målet med all behandling, pleie og omsorg er best mulig lindring for pasienter og de pårørende. Palliativ behandling og omsorg verken fremskynder døden eller forlenger selve dødsprosessen, men ser på døden som en del av livet."* (EAPC/WHO – Standard for palliasjon (Den Norske Lægeförening.))

Palliasjon er i Norge valgt som betegnelse for denne omsorgen, men det brukes ofte

synonymt med Hospice, og definisjonen bygger på hospicefilosofien. Framveksten av den moderne hospicebevegelsen er i stor grad blitt kreditert den britiske legen Cicely Saunders som både utformet et teoretisk og ideologisk grunnlag for virksomheten, og som også etablerte St. Christopher's Hospice i Sydenham utenfor London i 1967. Dette var imidlertid ikke første gang begrepet "hospice" ble brukt om et sted for omsorg for døende. Ordet ble trolig brukt i Frankrike allerede på 1840-tallet, og i England ble det åpnet institusjoner som var hjem for døende, på slutten av 1800-tallet. Trolig ble liknende hjem etablert

i USA og andre europeiske land. Cicely Saunders så på seg selv som en som ga nytt liv til en allerede tradisjonsrik omsorg. Likevel var hennes forsknings- og utvik-

I 2010 fant 41,9 % av alle dødsfall i USA sted innen rammen av et hospiceprogram. I Norge er den palliative omsorgen annerledes organisert, men også her er både omfang og kvalitet vesentlig høynet.

lingsbidrag vesentlig:

- Smertebehandling og symptomkontroll ble etablert som en hjørnestein i hospiceomsorgen.
- Overgang fra injeksjoner for å stoppe allerede eksisterende smerte, til oral medisiner for å hindre smerte å oppstå.
- Identifisering av ikke-medisinske kilder til smerte og et helhetsblikk på pasienten i stedet for en døende "samling av symptomer".
- Anerkjennelsen av åndelige og eksistensielle behov, og betydningen av pasientens nære relasjoner.

I dag har denne måten å tenke på vunnet innpass i både samfunn og helsevesen. I 2010 fant 41,9 % av alle dødsfall i USA sted innen rammen av et hospiceprogram. Det vil si at det hvert år dør 1 million mennesker, innrullert i Hospice, i USA. Nesten halvparten av pasienten mottok denne omsorgen i 14 dager eller mindre før de døde, mens 12 % var i programmet lenger enn 6 måneder. I Norge er den palliative omsorgen annerledes organisert, men også her er både omfang og kvalitet vesentlig høynet. 19. og 20. september ble det avholdt en stor fagkonferanse om palliativ omsorg i Oslo. Denne konferansen hadde også teologer og diakoner som bidragsyttere. I dette

nummeret av Luthersk Kirketidende bringer vi 3 bidrag som tematiserer vårt forhold til døden. Oddgeir Synnes presenterer funn fra sin forskning om alvorlig syke og døendes fortellinger. Ingebrigt Røen og Anne Hirsch har i flere år ledet grupper for helsepersonell under

overskriften *"Jeg og døden"*. Mitt eget bidrag tematiserer kulturelle og sjesørgeriske tilnærminger til døden.

SJUR ISAKSEN
sjur.isaksen@mf.no

Takk til medarbeider som slutter.

I dette nummeret kommer de siste tekstgjennomgåelsene for inneværende kirkeår, og med avslutningen av kirkeåret er det også en av våre medarbeidere som har bedt seg løst fra vervet som tekstskribenter i LK. Det er Eivind Borch. Vi takker for den tiden du har stilt deg til rådighet, og for det du har bidradd med i de tekstgjennomgåelsene du har levert, og vi ønsker deg lykke til med nye oppgaver og utfordringer.

Forteljing som meiningsskapande arbeid i møte med døden

AV ODDGEIR SYNNES

Innleiing

Kva blir viktig å fortelje når ein veit at livet nærmar seg slutten? I tidsperioden 2006–2008 var eg lærar ved seks kurs i skrivning og forteljing innan palliativ omsorg. Tre av kursa blei arrangert ved ei palliativ sengeining ved ein sjukeheim, og dei tre andre kursa blei gjennomført ved dagavdelinga ved ein palliativ klinikk. Kursa resulterte i kring 300 sider, rundt 450 forteljingar av 51 deltakarar frå 43 til 95 år.

Arbeidet med forteljingane var ein del av eit eksistensielt pedagogisk prosjekt der deltakarane skulle få høve og oppmuntring til å kome fram med forteljingar i ei tru på at forteljingar representerer ein grunnleggande kategori for menneskeleg erfaring og meiningsdanning. Tanken var et dette kunne vere eitt bidrag til eit heilskapleg omsorgstilbod i den utsette situasjonen desse pasientane er i. Forteljingane skulle òg vere eit tiltak for å få fram litt av pasientane sine stemmer, tankar og opplevingar plasserte som dei er på ulike måtar innan ein medisinsk eller helsefagleg diskurs.

Konstruksjonen av forteljingane var ikkje styrt av eit overordna tematisk siktemål; det var deltakarane sine eigne behov for kva dei ønskte å fortelje, som hadde fokus. For å stimulere til forteljing brukte eg konkrete, men opne oppgaver som "den dagen", "om eg fekk reise attende til ein stad", "det mennesket gløymer

eg aldri", "møtet", "kvardag", "framtid", "tankar ved inngangen til eit nytt år". Men deltakarane sto fritt til å fortelje utanfor desse oppgåvene òg, noko som blei gjort til ein viss grad.

Frå pedagogisk prosjekt til akademisk avhandling

Eg opplevde at forteljingane var så interessante at eg ønskte å bruke materialet i ei doktoravhandling. Ei utfordring var at måten eg hadde samla inn forteljingane på gjorde at dei spente svært vidt utan at dei var styrt av eit konkret forskingsspørsmål. Men dette opplevde eg også som ein styrke ved at materialet i større grad gir eit innblikk i det deltakarane var opptatt av i deira situasjon meir enn at det var styrt av eit forskingsspørsmål som viser tilbake på det eg var interessert i å finne ut av. Då eg skulle analysere det mangslunne og heterogene materialet av forteljingar i ei avhandling, trengte eg eit overordna forskingsspørsmål. Det første forsøket på ei "kvardagsproblemstilling" var kort og godt: "Kva fortel alvorleg sjuke og døyande når dei får sjansen til å fortelje?" Eller sagt på ein annan måte: "Kva kjenneteiknar forteljingar til alvorleg sjuke og døyande?"

Uavhengig av innhald er ei kvar forteljing ei sjølvframstilling, og mange har byrja bruke omgrepet *narrativ identitet* for å syne den nære koplinga som er mellom identitet og forteljing. Dette blei eit hovudfokus i mi undersøking

av materialet: Å lese forteljingane som ulike identitetskonstruksjonar. Arbeidet er ikkje ei psykologisk undersøking av personleg identitet hos informantane, men eit hermeneutisk prosjekt der det er den *narrative identiteten* i forteljingane som blir vektlagt. Den overordna problemstillinga i arbeidet er såleis: *Kva for narrativ identitet blir uttrykt i forteljingar til alvorleg sjuke og døydande?* Problemstillinga blir undersøkt gjennom to delproblemstillingar som begge omhandlar avgjerande aspekt ved omgrepet narrativ identitet. Sentralt i omgrepet narrativ identitet står førestellinga om at å sjå livet som forteljing inneber ulike freistnader på å oppretthalde ei forteljing i møte med brot og uventa hendingar. Den første delproblemstillinga er: (1) *Korleis handsamar forteljingar til alvorleg sjuke og døydande kontinuitet og diskontinuitet?* Eit anna moment ved ei narrativ forståing av identitet er at forteljing og vår forståing av kva som utgjer "det gode liv" heng saman. Fleire filosofar peikar på at det gode liv er knytt til ei teleologisk forståing; det vil seie at det gode liv kan berre realiserast ved at det er målretta, at det søker mot ein heilskap – og det å gripe livet som ein heilskap må innebere forteljing (som nettopp er ei sameining av aksens fortid–notid–framtid). Den andre delproblemstillinga er: (2) *Kva for førestellingar om "det gode liv" blir uttrykt i forteljingar til alvorleg sjuke og døydande?*

Hovudfunn

I den første delproblemstillinga blir forteljingane analyserte som eit spel av kontinuitet og diskontinuitet i fire punkt: møtet med sjukdommen, kvardagen, fortida og framtida. Analysen avdekkjer to overordna strategiar i forteljingane: fortolkingar av sjukdommen og fortolkingar av andre delar av livet. I den første strategien møter vi forteljingar om møtet med sjukdommen, korleis sjukdommen påverkar kvardagen, og kva sjukdommen betyr for framtida. Forteljingane er prega av freistnader på å møte den diskontinuiteten som sjukdommen inneber. Når dette lukkast, handlar det om at sjukdommen blir fortolka som eit framhald med livet ein har levd (ein kontinuitet med fortida), eller at ein maktar å gi møtet med sjukdommen ei meining og ei retning mot ei framtid. Eitt eksempel på korleis forteljaren maktar

å skape ein kontinuitet mellom sjukdommen og det tidlegare livet, er t.d. følgjande forteljing:

Det har vært mye sykdom opp gjennom livet [...] Når jeg ser tilbake, så tenker jeg at jeg tross alt har hatt et godt liv. Jesus gjør at livet blir lysere. Han hjelper meg nå også. Jeg er ikke redd for å dø. Legene ble så forbausset over reaksjonen min da jeg fikk diagnosen om at jeg trolig kom til å dø i løpet av kort tid. At jeg kunne være så kald og rolig. Kald og rolig? Jeg sa det med følelser!

Jeg har ligget her og skreket i dag. Det har vært voldsomme smerter. Kvalme har jeg alltid syntes har vært verre enn smerter, men disse smertene er verst. Jeg klarer ikke tanken på mat.

Nei, jeg synes ikke det blir lange dager. Men jeg hadde ikke klart det uten Jesus. Han har vært med meg hele livet. Jeg ble fulgt som barn av min far til barnegudstjenesten i kirken. Og jeg har vært søndagsskolelærer i mange år!

Forteljinga er eit utdrag av ei lengre forteljing som er prega av ei rekkje harde livserfaringar som alvorleg sjukdom og tap av barn to gongar. Tidlegare i forteljinga har vedkomande fortald korleis trua har vore avgjerande for å kome gjennom desse opplevingane. Møtet med sjukdommen blir slik tolka i lys av og som eit framhald av dei erfaringane som møtet med alvorlege kriser har utløyst tidlegare i livet. Mot slutten av forteljinga blir Jesu nærvær ikkje berre knytt til ei vidareføring av erfaringar i kriser, men noko som har vore der frå barndommen av. Trua ramar inn heile livet og forteljinga, ikkje berre sjukdom og kriser, og dette gjer at kvardagen blir gitt ei meining trass i smertene. At sjukdommen blir fortolka som ei vidareføring av det tidlegare livet, gir òg retning til framtida: "Jeg er ikke redd for å dø."

Andre gongar inneber sjukdommen eit så fundamentalt brot at det ikkje lukkast forteljaren å innlemme brotet på ein meiningsfull måte, og forteljinga bryt saman eller blir prega av håplause eller fortvilning:

*Det er ikke så mye å se frem til
Har tunge tanker
Kan ikke skjønne
at jeg ikke kan få en tablett
som gjør slutt på alt
Jeg føler at dette er langpining
Det er veldig lange dager
Ingenting som skjer
Føler jeg har ingen fremtid å tenke på?*

Desse to forteljingane utgjer ytterpunkt, og dei fleste forteljingar plasserer seg mellom desse. Eit kjennetrekke ved mange forteljingar er at dei er sterkt prega av ambivalens, og der det svingar mellom brot og kontinuitet i same forteljing.

I den andre strategien trer sjukdommen i bakgrunnen eller blir ikkje tematisert. I forteljingar om kvardagen blir kontinuiteten søkt gjennom tidlegare levesett, gjennom rutinar og gjennom humor og refleksjon. Ein liknande tendens ser vi i forteljingane om framtida, der ein freistar å oppretthalde den nære framtida gjennom kvardagens rutinar, eller der ein i møte med ei framtid etter døden freistar å oppretthalde ein kontinuitet ved å sjå for seg at ein skal treffe att nære, at minna etter ein lever vidare.

Forteljingane om fortida kan grupperast i to kategoriar. Den første består av forteljingar om lettare barndoms- og ungdomsminne. Dette er forteljingar som ikkje handlar om ei fortolking av eit brot, men om stadfestinga av ein kontinuitet gjennom forteljeakta som opprettar ei lenke mellom fortidas hendingar, personar og miljø og forteljaren her og no. Den andre kategorien er forteljingar av avgjerande positive, og negative hendingar som trer inn i livet, gir det ei ny retning og syner ei utvikling i forteljarens livshistorie.

Analysen av den andre problemstillinga presenterer førestellingane om "det gode liv" gjennom seks kategoriar: (1) Omsorg: Å gi og få; (2) Å høyre til ein stad, å leve i naturen; (3) Takksemd over livet; (4) Det eksistensielle og det estetiske; (5) Å stå opp for andre, å stå opp for seg sjølv; (6) Å vere frisk. Den klart største og mest omfattande av desse kategoriane er den første. I møte med eigen død blir det at ein sjølv har vore avgjerande i andre menneske sine liv, og det at andre menneske har vore viktige i eige liv, det viktigaste ved eit godt liv. I tillegg til desse seks kategoriane opnar fleire forteljingar for at møtet med sjukdommen kan gi eit nytt perspektiv på kva som er viktig i livet. Dette nye perspektivet blir ofte knytt til fleire av dei andre kategoriane, t.d. at etter at ein blei sjuk har ein opplevd større takksemd over livet her og no, over nære relasjonar. Eit eksempel på ei slik forteljing er følgjande narrative dikt:

Den dagen

*Jeg så så veldig frem til den dagen
Om morgenen slo jeg opp øynene
og tenkte at i dag skal jeg gi mitt ja
til min elskede
Han skulle bli enda litt mer min
på en måte*

Den dagen

*Vårt første barn kom til verden
ble store smerter fort snudd
til en enorm lykkerus
Det var så vakkert alt
den dagen*

Den dagen

*Vårt andre barn kom til verden
ble store smerter fort snudd
til stor sorg
Hun ble lagt i mine armer
for en stund
Det var så vondt alt
den dagen*

Den dagen

*Vårt tredje barn kom til verden
ble store smerter fort snudd
til stor lykkerus
Det var så vakkert alt
den dagen*

Den dagen

*Legen fortalte meg
Jeg var uheldelig syk
Det ble så trist, alt mørkt
Men det var den dagen
Jeg lærte at alle dager
er viktig
Fra den dagen ble alt annerledes
Men rikere
Den dagen lærte jeg
at hver dag er gitt oss
for å lære noe
Den dagen er alltid i dag³*

I all hovudsak representerer førestellingane om "det gode liv" i forteljingane det eg omtalar som sjølvtranscenderande verdier. "Det gode liv" blir realisert gjennom involvering med andre, ved at ein plasserer seg i ein større samanheng og gjennom refleksjon over eiga plassering i livet.

Konklusjon

I forteljingane teiknar det seg eit bilete av ein narrativ identitet som freistar å finne ein samanheng eller å skape ei retning. Men dette lykkast ikkje alltid. Slik er det tidvis ein sårbar narrativ identitet som kan bli sett under press eller gå i oppløysing. I mange forteljingar blir samanhengen søkt som eit motsvar på den krisa sjukdommen utløyser. Men i størsteparten av forteljingane har sjukdommen ei underordna rolle eller blir ikkje tematisert. Her trer forteljarane fram som noko langt meir enn eit alvorleg sjukt menneske. Avhandlinga viser at den samanhengen som forteljingane søkjer, er ein samanheng som prøver å femne store delar av livet, frå det å leve med sjukdommen til lettare forteljingar frå barndom og ungdom, frå avgjerande negative opplevingar i livet, til absolutte høgdepunkt der livet tok ei positiv vending – frå humoristiske anekdotar til refleksjonar over framtida. Og gjennom forteljingane får vi innblikk i kva som har vore og framleis er avgjerande for eit godt liv for forteljarane.

Forteljingane kan vidare sjåast som ei dobbel rørsle. Gjennom forteljingane stadfestar forteljarane seg overfor seg sjølv: Eg er framleis her med min sjukdom, men òg med mi historie, mine minne, mine relasjonar og med ei stemme. Samstundes inneber forteljingane ein narrativ relasjon mellom forteljarane og tilhøyraren gjennom det som blir fortald.

Avhandlinga har avdekka at det å fortelje inneber eit meningsgskapande arbeid heilt til livets slutt. Dette kan vonleg gi auka merksemd om alvorleg sjuke og døyande som forteljarar innan palliativ omsorg.

Litteratur:

Oddgeir Synnes (2012). *Forteljing som identitetskonstruksjon ved alvorleg sjukdom: Ein hermeneutisk analyse av alvorleg sjuke og døyande sine forteljingar*. Ph.d.-avhandling ved Det teologiske Menighetsfakultet.

¹ Kvinne 80, sengepost.

² Kvinne 76, sengepost.

³ Kvinne 45, dagavdeling.

Apologiklassiker fra Oldkirken

Dagfinn Stærk (red)

TERTULLIAN

FORSVARSSKRIFT FOR DE KRISTNE

I vår nye serie Vitnesbyrd fra kirkefedrene henter vi fram tekster som ble utgitt i det 19-bind store Vidnesbyrd fra Kirkefædrene i tidsrommet 1880-1997 på Mallings Boghandels Forlag.

Tertullians Forsvarsskrift for de kristne fra år 197 e. Kr. Består av 50 kapitler der han tilbakeviser angrepene på de kristne og deres tro og samtidig forklarer hva kristen tro egentlig består i.

Kr 179,-

Jeg og døden-grupper Samtale om eget forhold til døden

AV SYKEHUSDIAKON ANNE HIRSCH OG SYKEHUSPREST INGEBRIGT RØEN, PRESTETJENESTEN, ST. OLAVS HOSPITAL HF, UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM

Målet med artikkelen

Å presentere et gruppeopplegg som kan tas i bruk av ansatte i menigheten som arbeider med død, gjerne sammen med ansatte i hestetjenesten, til bevisstgjøring og bearbeiding av egne erfaringer med døden. Opplegget kan brukes som det er, eller endres etter behov.

Hjelp til de gode hjelperne

Prester, diakoner og ansatte i kommunehestetjenesten har det felles at de arbeider mye med døden. Pleiepersonell arbeider med alvorlig syke og døende, stiller døde og ivaretar pårørende ved dødsleier. Prester og diakoner besøker syke og har ansvar for de fleste begravelser i Norge. Sørgeramtaler og synet av kiste og sørgende i kirka gang på gang gjør noe med den som er ansvarlig for å ivareta de etterlatte. Ansiktene og historiene setter seg i følelser og kropp. Noen minner om mor, andre om datter eller barnebarn. For vi har jo selv et liv, engster oss for dem vi er glade i, og frykter gjerne sykdom og død. For at vi skal bevare slitestyrken og kunne utholde arbeid med sorg og død over tid, trenger de fleste av oss å bevisstgjøre oss vårt eget forhold til disse temaene. Fokus er altså i utgangspunktet ikke møtet med døden i arbeidet, men i privatlivet.

Bakgrunn

Vi har begge vært ansatt i Prestetjenesten ved St. Olavs Hospital, Universitetssykehuset i

Trondheim i omkring ti år. Ved Kreftavdelingen arbeider naturlig nok personalet mye med lidelse og død. Ledelsen spurte oss om vi kunne lede grupper for personalet, der de kunne få bearbeidet disse erfaringene og eget forhold til døden. Vi startet to grupper samtidig, og sammen utarbeidet vi underveis ett tema for hver gruppesamling. De samme tema eller spørsmål har vi siden brukt i mange gruppeforløp i ulike sammenhenger. Gruppene møter tydeligvis et behov, og deltakerne blir ofte overrasket over hvor stor betydning det har for dem å få jobbet med eget stoff sammen med andre. I en artikkel i tidsskriftet *Omsorg, Nordisk Tidsskrift for Palliativ Medisin*, nr. 4/2007, presenterte vi opplegget med sikte på at andre kunne starte slike grupper, og det har skjedd mange steder i Norge og også i våre naboland. I videreutdanningen *Omsorg ved livets slutt* for prester og diakoner i samarbeid med Menighetsfakultetet lærer vi deltakerne å lede *Jeg og døden*-grupper. Denne artikkelen tar også sikte på å ruste kirkelige ansatte til å starte slike grupper.

Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen trådte i kraft 1.1.2012. Den sier at helsevesenet skal samarbeide med andre instanser med faglig kompetanse. Ikke minst gjelder dette kirken, og dette gruppeopplegget er en konkret måte å få til et tverretatlig og tverrfaglig samarbeid til ansattes, pasienters og pårørendes beste.

Gruppeopplegget

Vi anbefaler 10 gruppesamlinger på 1,5 time hver over ca. ett år. Gruppene bør erfaringsmessig ha 5–7 medlemmer. Prester og diakoner kan vurdere om de selv vil gjennomføre et gruppeopplegg for eksempel i prostiet først, og så tilby det til ansatte på sykehjem og i hjemmetjeneste. På den andre siden kan det jo også være fordeler ved å starte gruppene sammen med helsevesenet, som en mulighet til å utvikle noe sammen. Lederen bør nok ha gjennomført et gruppeopplegg for egen del, for hvis man deler av sitt eget, bør det være gjennomarbeidet. Det viktigste for lederen er vel å sørge for at alle kommer til orde, og vi anbefaler at man i alle fall på de første samlingene gir ordet til alle etter tur og passer klokka slik at alle får like mye tid. Viktigst for å skape åpenhet er at lederen sørger for at gruppe medlemmene skaper trygghet i gruppa ved å ivareta hverandre på en god måte.

Ettertanker

Vi starter hver samling med en runde hvor alle sier noe om hva de ble oppmerksom på forrige gang, og hva de har tenkt siden sist. Erfaringsvis er det gjerne mye som blir satt i gang av denne tematikken. Noen drømmer; andre snakker med familien sin om død og begravelse. Hvis noen var borte på forrige samling, kan dette fungere som en påkobling og en bedre mulighet til å delta videre i samtalen.

Tema på samlingene.

1. Det første dødsfallet du husker. Hvor gammel var jeg, og hvilke følelser hadde jeg?
2. Hva er det å dø? Hva er verst hvis jeg skulle dø?
3. Hva vil det si å ta avskjed?
 - Hvordan ville jeg gjøre det hvis jeg selv eller mine skulle dø?
4. Min egen begravelse.
5. Forestillinger om det som skjer meg i og etter døden.
6. Dersom jeg hadde ett år igjen å leve, ville jeg...
7. Hva gjør arbeidet med humor, kropp og søvn?
8. Hva gjør arbeidet med hjemmesituasjon, familie og venner?

9. Livssyn. Hvordan ble livssynet mitt til, og har det blitt påvirket av arbeidet?
10. Hva gjør det med meg å arbeide med lidelse og død?
 - Hva gir krefter? Hva tar krefter? Hva trenger jeg?

Første samling

Tema: Det første dødsfallet jeg husker.

- Hvor gammel var jeg, og hvilke følelser hadde jeg?

Hvis deltakerne er ukjente for hverandre, er det naturlig at alle i starten av denne første samlingen kort sier hva de heter, hvor de arbeider, og noe om forventningene til gruppa. Lederen bør også gi en innføring i hva som skal være i fokus i gruppa og hensikten med den. Vi tar deretter en runde hvor hver enkelt forteller hva som har ført dem inn i yrket og arbeidsplassen der de er nå. Taushetsplikten understrekes. Når det gjelder temaet, må lederen være forberedt på at minnene kan være sterkere enn deltakerne på forhånd tror. Hvis leder selv deler sine minner, noe vi dels har gjort, dels ikke, må han/hun ha delt dem med andre og bearbeidet dem tidligere. Ellers kan evnen til å ivareta andre minske og fokus skifte fra deltaker til leder.

Andre samling

Tema: Hva er det å dø? Hva er verst hvis jeg skulle dø?

Vi starter hver samling med noe vi kaller ettertanker; det vil si hvordan det var å delta, og hvilke tanker og følelser de bærer med seg fra første gruppemøtet. Mange nevner at andres historier har gjort inntrykk på dem, og dette har vært overraskende og fint for dem som er blitt lagt merke til. Når det gjelder denne samlingens tema, gjelder det å få til en samtale som er ekte, hvor deltakerne tør å komme fram med det de faktisk forestiller seg, og ikke det de har lært eller tror blir forventet av dem. Her undrer man seg gjerne sammen over hva det innebærer å dø, om døden er slutten, eller hvordan tilværelsen etter døden eventuelt blir. Men mest handler det om livet. Å miste fellesskapet med sine nærmeste kan fort bli det sentrale samtaleemnet. Samtale om døden gjør livet tydeligere.

Tredje samling

Tema: Hva vil det si å ta avskjed? Hvordan vil jeg gjøre det hvis jeg selv eller mine skulle dø?

Husk å starte med ettertanker på hver samling. Refleksjon rundt avskjed ved død leder gjerne til tanker om hva som er viktig mens vi lever. For å ta vare på viktige relasjoner har deltakerne våre for eksempel sagt at de ønsker å si at de er glade i hverandre, og ellers tilgi, takke, glemme det vonde og holde fast på det gode. De vil rydde opp i konflikter mens det ennå er tid. De er nær seg selv og sitt eget liv i det de sier. Det slår oss at utsagnene er ganske jordnære og lite preget av urealistisk romantikk. Ønsket om direkte og åpen kommunikasjon er tydelig. Forholdet til barna synes å være det viktigste.

Fjerde samling

Tema: Min egen begravelse.

Ettertankene etter samtalen om avskjed på forrige møte tar gjerne godt med tid. Det å miste sine er vel det de fleste av oss er reddest for. Med hensyn til dagens tema ønsker noen å planlegge sin begravelse, andre ikke. Vil man begravnes eller strøs? Vil man belemre sine etterlatte med ei grav som må stelles, og ønsker man utsikt fra grava si? Hva med mark og småkryp der nede? Og kommer det noen i begravelsen? Slik kan samtalen gå.

Femte samling

Forestillinger om det som skjer med meg i og etter døden.

Det som kommer etter døden, betyr noe for alle, også for dem som mener at døden er slutten. I døden som i livet er vel den store angsten å bli forlatt og glemt. Å bli husket og få barn er måter å leve videre på. Det å bli akseptert og tatt i mot er viktig i både liv og død. Hvordan er eventuelle himmelforestillinger? Gleder man seg til å møte Gud, eller er det når sant skal sies, mor og bestemor det blir stas å møte? Og tror man nå egentlig på det? Noen sykepleiere har nevnt stell av døde. Tamponeering av halsen og tildekking av ansiktet er det siste de gjør. Følelsen av at den døde fortsatt er der, kan være sterk. Og man må jo kunne puste...

Sjette samling

Tema: Dersom jeg hadde ett år igjen å leve, ville jeg ...

Spørsmålet gir igjen en mulighet til å snakke om det som er viktig i livet. For i heldigste fall har vel de fleste ett år igjen å leve, minst! Noen bestyrkes gjerne i at de lever slik de ønsker, mens andre har ting de vil endre, eller noe de ikke vil utsette lenger.

Sjuende samling

Tema: Hva gjør arbeidet med humor, kropp og søvn?

Herfra flyttes fokuset fra privatlivet til hva arbeidet gjør med oss som hele mennesker. I gruppene våre har deltakere sagt at humøret i perioder kan påvirkes i depressiv retning, men at arbeidet også fører til glede og intensitet i livet, som ikke er noen selvfølge. Noen blir redde for at barna skal bli syke. Andre kan kjenne de mange dødsfallene i mage og skuldre. Drømmer kan handle om død, og våkner man om natta, er pårørende kanskje det første man tenker på.

Åttende samling

Tema: Hva gjør arbeidet med hjemmesituasjon, familie og venner?

Det å arbeide med døden kan være såpass spesielt at familie og venner ikke helt fatter hva det innebærer. Dessuten er det ingen højdare i festlig lag. Taushetsplikten gjør ikke saken enklere. Det gjelder ikke å bruke opp kreftene sine på jobben, men planlegge ting med familie og venner. Noen finner det vanskelig å være helt til stede hjemme, eller ta barna på alvor når de kommer med sine "små" problemer.

Niende samling

Tema: Livssyn. Hvordan ble livssynet mitt til, og har det blitt påvirket av arbeidet?

Det kan være lurt å starte med tanker og minner fra oppveksten. Livssyn trenger ikke være kristent eller religiøst. Men også tro og religion hører med her. Hva er viktig i livet? Er verden et trygt sted å oppholde seg? Eller er tryggheten blitt skaket av de traumatiske dødsfallene?

Tiende samling

Tema: Hva gjør det med meg å arbeide med lidelse og død?

- Hva gir krefter? Hva tar krefter? Hva trenger jeg?

Det er belastende å bli eksponert for andres lidelse. Samtidig gir det også mye.

Det å gjøre noe som er viktig for andre når livet er vanskelig, oppleves meningsfullt. Det er et privilegium å få være der i siste fase av livet når alt i samfunnet ellers dreier seg om utseende og ytre ting. Det oppleves gjerne viktig å få snakke om hvilke små og store ting på og utenfor jobben som kan gi energi og overskudd. Enkle gleder som turer og en god samtale ved middagen kan være avgjørende for å bevare slitestyrken.

Avslutning:

Gruppene handler altså om å bearbeide sitt eget forhold til døden, slik at man blir mer avslappet i forhold til den tematikken arbeidet eksponerer en for. Deltakerne sier gjerne at de er blitt bedre og mer frimodige til å snakke med pasienter og pårørende om døden.

Oppstart av grupper

Hvis noen skulle ønske å starte *Jeg og døden*-gruppe, ta gjerne kontakt med oss hvis dere vil diskutere noe.

Ingebrigt Røen, sykehusprest,
e-post: ingebrigt.roen@stolav.no
Anne Hirsch, sykehusdiakon,
e-post: anne.hirsch@stolav.no

Litteratur:

- Bang, S. 2008. Rørt, rammet og rystet. Gyldendal Akademisk
- Bugge, K. E., Eriksen, H. og Sandvik, O. (red). 2003. Sorg. Fagbokforlaget.
- Hirsch, A. og Røen, I. 2007. Jeg og døden – en langsom samtale. Omsorg. Nordisk Tidsskrift for Palliativ Medisin, nr.4, s 57–62.
- Leenderts, T. Aa. 1995. Person og profesjon. Universitetsforlaget.
- Samhandlingsreformen. 2008–2009. Rett behandling på rett sted til rett tid. St.meld. nr. 47.
- Worden, W. 1991. Grief Counseling and Grief Therapy. Springer Publishing Co. Inc.

Kristendom og politikk – som olje og vann?

Patrik Hagman

OM KRISTEN MOTSTAND

En engasjert og populærteologisk innføring i politisk teologi som utfordrer vanetanker – både i politiske, aktivistiske miljøer, så vel som kristne konservative og liberale miljøer.

Svært få mennesker er i stand til å tenke fritt. De fleste som tror at de gjør det, er ikke klar over hvilke opptråkkede stier de går på. Målet for et kristent menneske er ikke å tenke fritt, men snarere å tenke annerledes: å tenke godt.

Patrik Hagman

Kr 249,-

Den nødvendige død

AV SJUR ISAKSEN, MF

*Takk, gode Gud, for søster Død,
den siste hjelper i vår nød.
Hun kjører vognen stille frem
når det er kveld og vi skal hjem.*

Det er neppe Frans av Assisis ord som uttrykker kulturens gjennomgående holdning til døden, slik vi møter den i et velutviklet, senmoderne samfunn. Tvert i mot må det kunne sies at død i stor grad blir betraktet som *fremmed og skremmende*. Det er ikke så underlig. Døden har lang tradisjon for å bli sett på som en fiende, nettopp fordi den setter en stopper for det individuelle menneskets ekspansive prosjekt: Å bli alt man kan bli. Paulus kalte døden den siste fiende; døden er blitt personifisert i en rekke skikkelser og uttrykk. Døden er *mannen med låen*, den som kutter av livsforbindelsen og høster inn. Døden er livets motsetning og blir dermed i stor grad isolert og desintegert fra livet. Døden er den ultimate avbrytelse.

Men i tillegg til å være fremmed, uønsket og skremmende framstår døden også som *overraskende og unødvendig*. Dette viser seg i medienes utrettelige oppmerksomhet om det sensasjonelle i at døden inntreffer, ikke bare i ung eller brå død, men også etter lange sykdomsforløp og alderdom. Det er ikke uvanlig å betrakte døden som et *nederlag*, et resultat av at vi gir tapt overfor sykdom eller motstand. Hvis det er et nederlag å dø, blir det også nærliggende å ville plassere ansvaret for nederlaget et sted, slik vi er trenet til å plassere ansvar for de fleste andre nederlag vi måtte lide, enten det er i politikk, idrett eller i det private vi har

tapt en kamp. Ved å plassere ansvar tenker vi at nederlaget får en slags forklaring. Men da ligger det også implisitt en forestilling om at nederlaget kunne vært unngått. Noen ganger er dette utvilsomt sant. 22. juli *kunne* fått færre dødsofre. Sykehustabber med døden til følge *kunne* vært unngått. En ekstra rutinekontroll hos legen *kunne* gjort den store forskjellen. Likevel er det et bedrag hvis døden *i seg selv* i hovedsak betraktes som overraskende og unødvendig. For døden er både naturlig og nødvendig. Dens tilstedeværelse skulle ikke være egnet til å overraske oss, og det er umulig å forestille seg livet uten døden som bakteppe. Om vi møter døden med tillitt eller frykt, vil gjerne kunne avhenge av det livet vi har levd, eller like gjerne av det livet vi *ikke* har levd.

Døden er nødvendig og trofast

Bakom disse innledende pendelsvingningene mellom tillitt og fremmedhet ligger altså en avgjørende forutsetning: Jeg vet at hun kommer. Jeg er helt og holdent dødelig. Døden vil neppe bry seg så mye om min innstilling og holdning. Venn eller fiende: Døden kommer i alle fall. Gjesten melder noen ganger sin ankomst, andre ganger ikke. Og jeg er helt sikker på at når hun har vært her, blir ingen ting som før. Søster død er en uavvendelig og uunngåelig del av den skapte orden. På samme måte som fødsel og vekst, modning og aldring er søster død innordnet i det sant menneskelige. Vi kan ikke bare fortsette å være unge. All inngripen fra Gud, enten det er mirakuløse helbredelser ved bønn eller forskningsbaserte medisinske intervensjoner, er bare utsettelse. Lasarus og

enkens sønn i Nain døde igjen, i likhet med flertallet av alle hjertetransplanterte og kreftkurerte. Vi kan ikke fortsette på denne måten. Skal vi fortsette, må det bli på en annen måte. Illusjonen om udødelighet er den menneskelige tilværelsens største bedrag. Og vi lar oss bedra. Men ikke for alltid. Søster død vil komme; venn eller fiende, hun kommer. Det vi vet kommer, og som i beste fall kan utsettes, er det gode grunner til å forsone seg med.

Forsoning med ulevd liv

Tradisjonelt har menneskets behov for forsoning handlet mye om oppgjør og tilgivelse, der synd og levd liv ble gjenstand for forsoning. Bekjennelse og skriftemål har vært nådens midler som har virkeliggjort og synliggjort denne forsoningen. Men like aktuelt vil det i dag være å snakke om det livet vi ikke har levd. Det er særlig to grunner til at dette kan være aktuelt

- Livsvalg som har medført forsakelser. Det er ikke urimelig å tenke seg at mennesker med sterk kallsbevissthet har sagt ja til ting som også har medført at man samtidig sa nei til mye annet. Et liv som misjonær eller en tjeneste som diakonisse er livsvalg som medførte at noen andre sider ved livet ikke kunne få så stort rom eller bli gjenstand for så stor interesse. Noen ganger er det vi som har tatt valgene. Andre ganger lever vi med konsekvensene av andres valg. Det er naturlig at man i et ærlig ettersyn kan identifisere dype savn og lengsler knyttet til det livet en ikke har levd, fordi man valgte et annet liv, eller fordi et annet liv ble valgt for en.
- Ting som bare ikke skjedde, enten fordi jeg ikke hadde krefter til det eller mot til det, eller fordi ting aldri la seg til rette. Jeg møtte aldri den store kjærligheten. Jeg hadde ikke råd til lengre utdannelse eller tid til å reise mer. Det er i dag knyttet store forventninger til et menneskes mulighet og evne til å realisere sitt potensial. Men stadig er det ting som blir for sent. Noe av det vi ikke har levd blir lagret som sorg eller kanskje til og med som skam.

Min erfaring er at stadig flere har mer sorg over det de ikke har gjort, enn over det de har gjort. Standarden for det vi burde ha opplevd og prøvd og fått med oss, er så høy. Mye livsmerte ligger i gapet mellom det som *skulle*

vært, og det som faktisk *er*. Når livet nærmer seg slutten, spisser denne virkeligheten seg til. Døden er vanskelig å innpasse i "dennesidige" paradisdrommer. Ofte vil tanken på døden forstyrre disse drømmene radikalt og aktualisere gapet mellom det som skulle vært, og det som er. Der flukten fra det virkelige livet fortsetter helt til det siste, berøver man seg selv og sine nærmeste en sjanse til å forsone seg med virkeligheten. Derfor har denne sjelesorgopp-gaven en spesiell "urgency" i omsorgen for døende og deres nærmeste.

Livet som overraskelse

Illusjonen om udødelighet underbygges av vår egen aktuelle kultur. Vår evne til å forlenge livet og utsette gjestens besøk, skaper lett forestillinger om at alt er mulig. Medisinske nyvinninger går hånd i hånd med mirakelpredikantenes løfter om nye utsettelse. Derfor vil døden oftere bli opplevd som overraskende og mange ganger sensasjonell. Ikke sjelden vil det avkreves en forklaring, enten fordi døden hadde elementer av menneskelig svikt eller sammenfall av mange uheldige omstendigheter. En gjennomgang av vestlige nyhetsmedier vil trolig kunne fastslå dødens uttrettelige sensasjonelle karakter. Av gode grunner er den tidlige død og den dramatiske død mest oppsiktsvekkende. Men også den langvarige kamp mot dødelig sykdom har stor nyhetsinteresse. Døden oppleves som urimelig og urettferdig, og mange ganger helt uten mening. I et sjelesørgerisk perspektiv er det her vi må starte, fordi en sjelesørgers forpliktelse alltid ligger i den faktiske, foreliggende opplevelse av tilværelsen. Men *før* vi går dit, er det mulig for den kristne teolog og sjelesørger å innføre et alternativt perspektiv? – et perspektiv som i første omgang er til internt bruk, men som kanskje kan være med å danne et bakteppe for vårt forhold til denne, som regel, ubudne gjest.

Er det mulig å snu om på rollene slik at livet, og ikke døden, blir den sensasjonelle overraskelse? I Bibelens skapelsesberetninger er ikke livet det naturlige utgangspunktet. Det er intetheten og tomheten alt oppsto ut fra. Fra én side sett er døden mer naturlig og selvfølgelig enn livet. Som skapte av Gud har vi ikke krav på å bli til; vi mottar livet som gave. Å betrakte

livet som gave og ikke som rettighet vil kunne endre vår holdning, ikke bare til livet, men også til døden. I tillegg er livets gave i seg selv så sensasjonell i sin utrolige blanding av finstemt skjørhet og robuste varighet. Det er så lite som skal til. Sommerens fjellvandring i de stupbratte fjellsidene. Et skritt til siden. Travle forflytninger på tett trafikkerte veier med høy hastighet. En vridning på rattet. En innsnevring i en arterie til hjernen. Noen celler i kroppen som begynner å leve sitt eget cancer-liv. Det er så lite som skal til! Jeg lever på ørsmå marginer. Og likevel har jeg vart i over 50 år. Det er livet som er den store overraskelsen.

Det er det å våkne opp om morgenen, som er sensasjonelt.

Om døden er venn eller fiende, er så sin sak. Det viktigste er at vi forholder oss. Det går an å forhandle eller forsone seg med fiender. Det går an å krangle eller diskutere med venner. Det er verre å late som de ikke finnes. I vårt arbeid med døden som tema i den sjelesørgjeriske relasjon er utgangspunktet at vi i det minste har et mål om å forholde oss til døden, uansett hvilke følelser det drar med seg, uansett om hun er Frans' gode søster eller hun er søsteren vi gjør alt for å unngå å møte.

Ortodoks tro – grønn teologi!

Hans Hellighet Bartholomeus

MØTE MED MYSTERIET

ET HÅP FOR JORDEN

Den grønne patriarken om miljøvern og andre aktuelle spørsmål i lys av ortodoks tro.

Denne boken er intet mindre enn et kunstverk, skapt gjennom tro og gjennomsyret av visdom og kjærlighet.

Madeleine K. Albright,
tidligere utenriksminister i USA

I 2002 mottok Den økumeniske Patriark Bartholomeus av Konstantinopel den norske Sofieprisen for sin innsats for miljøet. Som åndelig leder for de fleste ortodokse kirker i verden ble han allerede da omtalt som "den grønne patriarken". Hans tilnærming til de store spørsmålene er spesiell fordi han tillegger erfaring, nærhet, vitenskap og skjønnhet en helt avgjørende betydning, godt integrert i sitt teologiske perspektiv.

Kr 329,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

FRA BOKFRONTEN

Torleiv Austad, Hans Kvalbein, Lars Østnor

Troens ABC

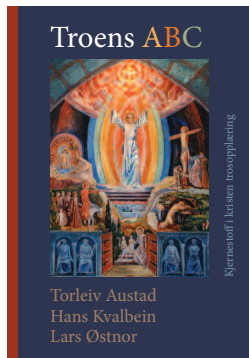
Luther Forlag 2011

Hovedinntrykk

"Troens ABC" framstår som en grundig og gjennomarbeidet dogmatikk for trosopplæringsarbeidet, hvor forfatterne viser sin faglige tyngde og erfaring i formidling. Boken følger en tydelig disposisjon og har en klar og uttrykt målsetting: Å gi trosopplæringsmedarbeidere faglig innsikt i kristendommens kjerne-stoff og gjennom det styrke innholdsdelene i den trosopplæringen som utføres i menighetene. Under hvert tema er det en flittig bruk av bibelhenvisninger som gjør at leseren selv kan slå opp i Bibelen og finne de ulike skriftstedene og sammenhengene de står i. Boken omhandler mange viktige tema og formidler mange både gode og utfordrende måter å forstå kristen tro og liv på.

Målgruppe

Forfatterne skriver selv hvem de forestiller seg som aktuell målgruppe: Det er "Troslererne" i menigheten. Troslererne er en vid og sammensatt gruppe ansatte og frivillige i norske menigheter, men felles for dem er at det er de som har det direkte ansvaret for å formidle innholdet i trosopplæringen. Det er troslererne som leder de ulike samlingene for barn og unge i trosopplæringen. Men målgruppen kan være bredere: Forfatterne gir uttrykk for at også foreldre med barn i trosopplæringstiltak kan være i målgruppen for å få en mer grunnleggende kristen kunnskap.

Organisering

Boken er organisert i 5 hovedkapitler, med en innledning og et vedlegg, hvor hver av forfatterne leverer sin artikkel.

Boken tar utgangspunkt i perspektivet "veien" som bilde på kristent liv. Dette bildet åpner for videre å tematisere "å finne veien", "veikryss" og "veivalg", "niste underveis" og "medvandrere", relativt kjente uttrykk i kirkens tradisjon.

Hovedkapitlene er:

1. Begynnelsen på vandringsen
2. Underveis i tro
3. Fellesskap underveis
4. Veivisere
5. Målet

Innefor disse hovedkapitlene organiseres kjerne-stoffet i kristen trosopplæring. Forfatterne legger selv vekt på at de holder seg til en evangelisk-luthersk framstilling av kristen tro, og at de ikke tar sikte på å dekke alle aspektene ved trosopplæringen i henhold til "Plan for trosopplæring", men at de konsentrerer seg om trosopplæringens kunnskapsinnhold.

Innhold

Troens ABC omhandler de sentrale innholdselementene som hører hjemme i en omfattende kristen tros lære, som

- Skapelsen
- Mennesket skapt i Guds bilde
- Syndefallet og det ondes problem
- Døp og opplæring

- Inkarnasjonen
- Jesus som Gud og menneske
- Jesu død, oppstandelse og himmelfart
- Den hellige ånd og pinsen
- Nattverden og det kristne fellesskapet
- Rettferdiggjørelse ved tro
- Helliggjørelse og etterfølgelse
- Kirken og de helliges samfunn
- Misjon
- Bønn og Fader Vår
- Nådegaver
- Diakoni
- Etikk med vekt på
 - avgudsdyrkelse
 - nestekjærlighetsbudet
 - identitet og selvbilde
 - ekteskap, samliv og familie
 - mennesket i samfunnet
 - vern om skaperverket
 - arbeid, eiendom og forbruk
- Jesu gjenkomst
- Oppstandelsen, dommen og fullendelsen.

Forholdet til trosopplæringsplanen

”Troens ABC” henviser spesifikt til både trosopplæringsreformen og den konkrete trosopplæringsplanen ”Gud gir – vi deler”, og planens beskrivelse av trosopplæringsplanens innhold.

Boken viser til at planen også bruker bildet av det kristne livet som ”veien” og knytter på den måten an til trosopplæringsplanens forståelseshorisont. Boken bruker også aktivt formuleringer fra planen i flere kapitler, blant annet når det gjelder dåpsteologisk forståelse.

Når det gjelder en såpass stor og grundig troslære som dette er, så er det alltid en utfordring å bestemme hvordan man vil organisere stoffet. Det grepet som her er tatt, med å ta utgangspunkt i ”Veien” og organisere innholdet i forhold til aspekter ved det å være på ”veien”, er en for meg ny måte å framstille kristen tro på. På den måten blir man i bildet ”Veien” gjennom hele troslæren, slik at for dem som bruker dette bildet mye, så gir det en utfoldelse av innholdskomponenter til mange sammenhenger og mange samlinger. Man får også hjelp til å se noen nye sammenhenger, f.eks. ved å lese om dåpen sammen med skapelse, gudsbilder og det ondes problem. Et alternativ til organisering kunne vært å gjennomgå innholdet i tråd med trosopp-

læringsplanens innholdskapittel ”kristen tro og tradisjon”, hvor vi finner en mer tradisjonell rekkefølge på innholdet: De 3 trosartiklene, sakramentene, Fadervår og bønn, Bibelen, kirkelige høytider og Kirken. En slik organisering av stoffet kunne gjort det enklere å bruke boken som oppslagsbok i arbeidet med innholdsdelen i de enkelte samlingene.

Språk

Det er vanskelig å finne den rette balansen i en slik bok mellom ønsket om å være grundig og ønsket om å formidle på en lett forståelig måte. Jeg opplever nok språket i boken som noe ordrikt. Boken har heller ikke unngått helt det jeg oppfatter som ”floskler”, som f.eks.: ”Hvis vi holder oss til ham, blir ikke lenger veien for vanskelig for oss. Etterfølgelse kan bli til glede, selv i motgang.” ”I Bibelen er Guds ord det lyset vi trenger for å holde oss på veien.” Det er ikke veldig mange av disse setningene, men jeg synes de med fordel skulle vært luket ut i språkvasken.

Noen konkrete utfordringer

En utfordring vi møter i den konkrete trosopplæringsplanen i menighetene, er å la den kristne tro og tradisjon komme i dialog med sin samtid. Det betyr ikke bare å finne pedagogiske gode måter å framstille nøyaktig det samme innholdet som for tidligere generasjoner, men å la trossannhetene og tekstene møte og brynes på barn, unge og voksnes liv og erfaringer nå. Dette perspektivet reflekteres også i ”Troens ABC”, og jeg vil trekke fram noen temaer hvor jeg opplever at boken ikke kommer helt til rette med det anliggendet. Det er ikke plass til en grundig analyse i denne bokomtalen, men kun noen stikkord.

Barn og barnetro

Barnet – som av Jesus løftes fram og kalles ”den største i himmelriket” – blir i boken forstått som et forbilde utelukkende med sin hjelpeløshet og mangel på prestasjoner. Videre understrekes det at barnetro ikke er et mål for en kristen. Jeg opplever at dette avsnittet er litt ureflektert, og at det er unødvendig polemisk mot begrepet ”barnetro”. Å si at man ”fortsatt har sin barnetro”, er et uttrykk for en positiv tilknytning til kirkens tro, og for mange men-

nesker en adekvat måte å beskrive egen tro. Det er viktig å møte slike beskrivelser på en positiv måte. At det kun er barnets *hjelpeløshet* som er et forbilde, er også et noe snevert utgangspunkt. Kanskje er det nettopp barnets *tro* Jesus mener er et forbilde? Kanskje er det barnet som et menneske som ikke har alle *forklaringer*, men som likevel lar seg *elske*, som er forbildet? Kanskje er det barnets evne til å skille det *"ekte"* fra det *"ukekte"* som er forbildet? Kanskje er en *ekte barnetro* forbildet? Her hadde det vært fint med noe åpnere formuleringer.

Skapelsen

Skapelsesfortellingene gjennomgås og tolkes, men de problematiseres ikke. Denne måten å behandle "skapelsen" på, gir gode innspill til forståelse av hva det innebærer at jorden og mennesket er skapt av Gud. Men den gir ikke hjelp til tros lærere som snakker med barn og ungdom som også lærer og forholder seg til vitenskapelig forskning om jordens tilblivelse. Hvordan kan vi leve med troen på en skapende Gud, samtidig som vi forholder oss til hva vitenskapen sier om jordas tilblivelse? Hvordan kan vi hjelpe barn og unge til ikke å måtte velge om de skal tro på Gud som skaper eller på en utvikling? Dette henger sammen med spørsmålet om bibeltolking som tema, og jeg savner en gjennomgang av ulike måter og ulike tradisjoner for tolking av Bibeltekstene. En slik gjennomgang kunne også hjulpet leserne til selv å delta i refleksjonen av hvordan tekstene blir brukt og forstått.

Trosbegrepet

Boken synliggjør en gjennomgående utfordring i vår kirkelige språkbruk, og det er at vi opererer med et uklart eller sammensatt trosbegrep uten å klargjøre det.

På den ene side understrekes det: "Troen er et under som Gud skaper ved sitt Ord og sin Ånd." På den andre siden står det at "det forventes tro for at nåden fortsatt skal være virksom". Betyr det at vi selv kan opprettholde troen? Er det vilje knyttet til tro? Er det et valg om tilslutning? Etter hvert som trosopplæringen favner stadig flere barn og unge som har vokst opp i miljøer og familier hvor tradisjonell kristen språkbruk ikke er mye brukt, kommer stadig flere spørsmål og innspill som

utfordrer oss til å bli tydelige i hva vi formidler, blant annet om hva tro er, hvor den kommer fra, og hvordan den lever og vokser. Her vil det bli bruk for mer verktøy for tros lærere som deltar i disse dialogene.

Forfølgelse og makt

Kapitlet motstand og forfølgelse trekker fram og understreker hvordan kristne har vært forfulgt i deler av historien og under ulike totalitære regimer i deler av verden gjennom de siste 2000 år. I boken knyttes dette til Paulus som sier at "ordet om korset er dårskap for dem som går fortapt". Denne framstillingen er unødvendig ensidig og går ikke i dialog med det barn og unge møter gjennom ordinær historieundervisning. Den historiske gjennomgangen tar ikke med hvordan kristendommen både har vært statsreligion i århundrer, og vært en sterk maktfaktor i forhold til menneskers liv og økonomi. At kirken selv har en historie som forfølger, blant annet i forbindelse med krestogene, under inkvisisjonen og i forbindelse med heksebrenning, skulle også vært møtt og gått i rette med for å kunne bidra til møtet med samtiden.

De sterke kapitlene i denne boken er etter mitt syn: "Skjuler Gud seg?" – om gudsbilder og gudsforståelse, "Jesus som Gud og menneske", "Nattverden" og "Tro, håp og kjærlighet – kristendommens treklang". I disse kapitlene ser jeg sterkest anslaget av den ærlige åpenhet og den dialogiske holdning som har preget arbeidet med en fornyet trosopplæring i Norge, helt fra NOU 2000:36: Til et åpent liv i tro og tillit til Plan for trosopplæring: Gud gir – vi deler.

Oppsummering

Forfatterne av "Troens ABC" har levert et viktig bidrag for å holde fokus på kunnskap om kristen tro og tradisjon i trosopplæringen i kirken. Mange vil ha nytte av å lese boken, kanskje ikke minst de som fra før av har en kristendomsfaglig bakgrunn og derfor selv kan gå i dialog med innholdet i boken.

Hilde Fylling

NYHET! NORDISK NYBROTTSARBEID!

Alf B. Oftestad

Kirke – fellesskap – omsorg

Diakonens historie med blick på Norden Bind II og III

Diakonien fra aposteltiden til middelalderen er behandlet i bind I (Luther Forlag 2001).

Foreliggende arbeid består av to bind. Det første drøfter reformasjonstiden, både på luthersk, reformert og romersk-katolsk mark (bind II). Det andre gjennomgår diakoniforståelsen i de påfølgende epoker, nemlig ortodoksien, pietismen og opplysningstiden (bind III).

“Alf B. Oftestad har i en mannsalder vært med på å utvikle og prege det som i dag er den bærende forståelse av diakoni i Den norske kirke. Forfatteren fører oss i dette bindet inn i reformasjonstiden og de påfølgende epokers kamp for barmhjertighet og diakonal omsorg, alt med også vekt på Norden. Jeg anbefaler boka til alle som vil forstå hva diakoni er.”

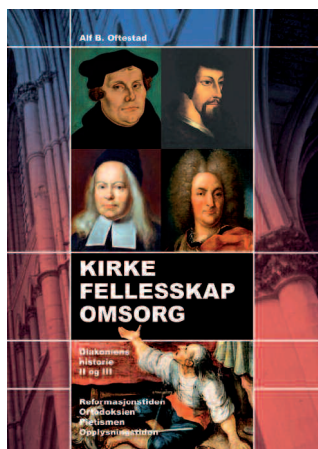
Tormod Kleiven, forskningssjef/førsteamanuensis, Høyskolen Diakonova

“Enhver med engasjement i diakoni på ett eller annet plan, bør ha gjort seg kjent med denne boken.”

Fredrik Grønningsæter, biskop emeritus

“Alf B. Oftestad fortsetter i bind II og III sin grundige gjennomgang av diakoniens historie. Det er nybrottsarbeid som her gjøres i norsk sammenheng, og det utgjør en faglig hjørnestein innen faget diakonihistorie. Boka skaper også en inspirerende bakgrunnsforståelse for dagens diakonale arbeid.”

Olav Fanuelsen, Olav Fanuelsen, prorektor, Diakonhjemmets Høgskole

Kr 449,-

SØNDAGSTEKSTEN

Hilde Barsnes, Tore Skjæveland, Ingvild Helene Mydske Fallegård og Torbjørn Holt

Allehelgensdag

4. november 2012

Prekentekest: Matt. 5,13–16

Lesetekster: Sal 84,2–8; Hebr 12,1–3

Fortellertekst: Åp 1,9–11a;21,1–5

Liturgisk farge: Hvit

La lyset skinne

På kjøleskapet mitt henger noen av mine favorittordtak, og de møter meg hver dag. Hver gang jeg leser dem, gjør de meg godt!

Den første er:

La lyset ditt skinne.

Vær en kilde til styrke og oppmuntring!

Del din visdom.

Utstrål kjærlighet!

- Wilfred Peterson-

Det andre er:

Alt vil bli okey til slutt.

Om det ikke er okey, så er det ikke slutten.

-ukjent-

Allehelgensdag er en håpsfest! Mange steder minnes vi våre kjære som er gått bort, og vi tenner lys. Håpslys! Vi kjenner på savn og nærvær samtidig. Vi håper og tror på løftene om at alt vil bli okey til slutt, og at når det skjer, skal vi vite det og kjenne det.

Vi mennesker har i alle fall én ting til felles, og det er at vi kjenner oss usikre i møte med det

ukjente og det vi ikke vet. Vi er redd for å dø. Uansett hvor sterkt håpet og troen er i våre hjerter, så ligger også frykten der på lur i møte med det å gi slipp på det vi kjenner.

For ikke lenge siden fortalte en jeg kjenner, om sin sønn på 7 år, som hadde kommet hjem fra skolen en dag etter religionsundervisning. Han har en mor som er kristen, og en far som er buddhist. Han hadde tenkt litt og sa følgende: ”Jeg synes at livet her er veldig bra, så derfor tror jeg på reinkarnasjon, men om det ikke skulle slå til, er himmelen et godt alternativ.” Denne lille karen hadde virkelig fanget hele kompleksiteten i møte med livet og døden.

Lyset skinner i verden, og vi er kalt til å la det skinne gjennom oss – feire og holde fast i håpet i møte med alle livets gleder, sorger og utfordringer.

Teksten

Matteus har tatt tidlige ordspråk og uttalelser fra Jesus-tradisjonen (Mark 9,50; 4,21; Luk 8,16; 11,33; 14,34–35) når han bruker metaforene for salt og lys i møte med tilhørerne av Bergprekenen. Matteus legger vekt på den personlige ved å bruke ”du” og ”dere” gjentatte ganger. Han sier til disiplene sine: Selv om dere blir forfulgt, har dere en oppgave i verden.

Vers 13: ”dersom saltet mister sin kraft”. Helt faktisk er det slik at salt kan ikke miste sin smak og forbli salt, men innenfor jødedommen kan det bli urent, og derfor må det bli kastet ut.

Salt er både et krydder og et konserveringsmiddel, og slik er også en god lærer. Beskrivelsene av saltets skjebne er bilder for den guddommelige dom.

Vers 14: "Lys". Bruken av lys er et bilde knyttet til Gud og Israel (Rom 2,19). I Det nye testamente er det knyttet til Jesus (Matt 4,16; Luk 1,79; 2,32; Fil 2,15; Ef 5,8).

"en by på et fjell". Dersom det er en spesiell by på et fjell i Galilea som er ment i denne sammenheng, er Hippos en god kandidat, ellers Jerusalem. Med trygghet i troen skal disiplene kunne ha frimodighet i sine oppgaver.

Vers 15: Bilde forutsetter et palestinsk etterskaps hus, en oljelampe, et kar man bruker ved måltider. Disiplene lever ikke bare for seg selv, men også for andre (2 Kor 4,7).

Vers 16: "slik skal deres lys skinne": Matteus drar en konklusjon basert på de ulike elementene fra tradisjonen. Verset viser den hårfine balansen mellom å gjøre gode gjerninger og ikke bli stolt og ta hele æren for det. Livet som disippel, som også er beskrevet videre i bergprekenen, skal ikke lede til arroganse og selvskryt, men for at alle skal "prise deres far i himmelen". Det er karakteristisk for Jesus å si Far om Gud, og det er karakteristisk for Matteus å omgi "Far" med min/deres... i himmelen.

Lyset og saltet

"Evigheten er født i tiden, og hver gang noen dør, som vi har vært inderlig glade i, kan evigheten bryte seg vei inn i vår forgiengelige eksistens litt og litt mer," skriver Henri Nouwen.

De som har gått foran oss, er med oss også videre. Fotavtrykkene til de menneskene som har forlatt våre dager her på jorden, er plantet i våre hjerter – fotavtrykk fra mennesker vi har vært glade i, men også mennesker vi ikke har kjent, men som har gjort inntrykk på oss gjennom hva de har sagt og gjort – minner som er blitt lagret i hjertet og rommes i sjelen, av alt det en har delt sammen. De er en del av noe som aldri dør, en del av evigheten.

Det guddommelige lyset som bor i hvert enkelt menneske, lyser i tiden og i evigheten; det kan ikke skjules. Gud tente lyset i øynene våre, det vakre lyset som forteller om liv, personlighet, og som søker mot å møte et annet blikk. Det kan se tåren på en annens kinn

og fortelle om medfølelse, og det kan bringe smilet frem og tenne gnister i øynene til hverandre. Lys gir håp på både de såre og de gode dager. Lyset jager mørket bort og vekker oss til en ny dag, og det nærer alt liv og all vekst.

Vi skal være lys for hverandre, slik at også Gud kan skinne gjennom oss.

Vi skal gå sammen i dagens lys og i nattens mørke.

Vi skal vekke håpet for hverandre når det blir borte for en av våre brødre og søstre.

Vi skal se hverandres guddommelige lys i respekt og kjærlighet og stå sammen for alt vi tror på. Da kan ingen stanse lyset og kjærlighetens kraft som er som saltet – det setter sitt preg på alt det kommer i nærheten av.

Evigheten er lagt i våre hjerter!

Å leve med Gud er å ha evigheten lagt i hjertet vårt. Jesus sier: "Bli i meg, så blir jeg i dere." (Joh 15,4) Det at Gud bor i oss, er evig liv. Det er Guds aktive tilstedeværelse i sentrum av mitt liv, bevegelsen av Guds Ånd i oss, som gir oss evig liv. Derfor er det ikke noe før og etter når vi hører til i Guds familie og Guds hus. Døden er ikke en skillelinje. Døden har mistet sin kraft over alle som tilhører Gud. Gud er Gud for de levende, ikke for de døde. Når vi kan kjenne gleden og freden over å være omsluttet av Guds kjærlighet, vet vi at alt er vel og vil være vel. Ikke vær redd, sier Jesus; jeg har overvunnet døden; livets kraft er den sterkeste. Når vi blir i Gud, er han i oss. Livet og evigheten er i oss, nå og for alltid. Kjærligheten er sterkere enn døden. Det evige livet er ikke noe som kun ligger der framme; det skjer nå.

Å feire livet

Når vi tenker på feiring, så kommer det gjerne opp tanker om glede og moro der vi kan slappe av fra bekymringer og tøffe tak i livet og bare la oss flyte med i musikk, dans, latter og koselige møter og samtaler. Å feire livet i kristen forstand er noe annet og noe mer. Feiring av livet er kun mulig i en dyp forståelse av at livet og døden aldri kan separeres helt fra hverandre. En virkelig feiring kan kun skje der frykt og kjærlighet, glede og sorg, tårer og smil kan eksistere side om side. Å feire livet handler dypst sett om til enhver tid å øke bevisstheten om hvor dyrebart livet er.

Å, søke Gud

I møte med vårt ønske om å forstå Gud, møter vi en Gud som ikke kan forstås; vi oppdager realiteter vi ikke kan kontrollere, og vi oppdager at håpet vårt ligger gjemt i å innrømme svakhet og ikke i å eie makt. Spørsmålene – Hvem er jeg? Hvor kommer jeg fra? Hvor skal jeg? – er ikke spørsmål med svar, men spørsmål som åpner oss for nye spørsmål som leder oss dypere inn i mysteriet om vår eksistens. Men vi trenger å si at det er lov å stille disse spørsmålene alltid, og at å snakke om dem ikke handler om gi alle svar, men å skape rom for å åpne opp nye perspektiver og horisonter. La våre daglige erfaringer av livet, som ensomhet, frykt, angst, usikkerhet, tvil, uvitenhet, behov for omsorg, støtte og forståelse og lengselen etter kjærlighet, bli anerkjent som en viktig del av vår reise og vårt søk etter mening. De smertefulle og vanskelige spørsmålene skal ha en plass, og vi skal alltid unngå å bli lettvinde forsvarere for Gud. Håpet finnes nettopp der spørsmålene slutter, men svarene ikke begynner, i mysteriet, i Gud, midt i livet. Der finnes lyset som er kommet til verden for å gi den liv, et lys som også bor i alle som tror.

Åndelig matematikk

Anne Grete Preus har skrevet en sang som heter åndelig matematikk.

“her er en test du kan gjøre på om et gode er ekte eller annenrangs hvisket min grublende venn meg i øret mens vi slentret late gatelangs min teori er veldig enkel noen vil påstå den er uten logikk men jeg vet du er av den søkende typen med sans for matematikk, åndelig matematikk

ekte saker vokser når de deles med fler men med sånt som er mindre viktig er det det motsatte som skjer ekte saker vokser når de deles med fler

han sa prøv med vennskap prøv med kjærlighet prøv med penger eller hva du vil så får du faktisk matematisk bevis for at det kan lønne seg å være snill vi konkluderte med at juggel må du vokte som en ivrig smed mens det som virkelig holder deg i livet bare vokser når du deler det vokser når du deler det

ekte saker vokser når de deles med fler men med sånt som er mindre viktig er det det mot-

satte som skjer ekte saker vokser når de deles med fler deles med fler”

Å være lys og salt er å drive med åndelig matematikk; det bare vokser når det deles med fler!

God Allehelgenssøndag!

Denne søndagen rommer så mange tanker, spørsmål og forventninger for oss. Mitt ønske er at vi kan tørre å bruke denne dagen til å snakke om livets store spørsmål, bruke ærlige ord på hvordan det er å leve, nærme oss mysteriet, gripe håpet og kjenne at vi er en del av den åndelige matematikken.

HILDE BARSNES
Sjømannsprest i New York

24. søndag i treeiningstida

11. november 2012

Preiketekst Luk 12,35–40

Lesetekstar: Sal 119,80–83; Kol 1,24–29

Forteljningstekst: Mark 4,35–41, Farge: grøn

Poetisk tekst: Salme 42, 2 / 3 / 4 Omkved: v ga

Tekstane

Tekstane talar om det å sjå framover, om venting og lengsel: I Sal 119 om å venta på frelse og Guds ord, i Kol 1 om å lida og kjempa for å fullføra tenesta med Guds ord.

I preiketeksten er det siste verset som fortel oss kva det dreiar seg om: Menneskesonen skal koma att. Tidspunktet er ukjent, og dette har konsekvensar for livet for dei som trur. Fokus er ikkje på kva som skjer når Menneskesonen kjem, men på ventetida.

I teksten er det to imperativar knytt til to samanlikningar frå kvardagslivet: Den fyrste, i v 35–36, er oppfordringa til å spennja beltet om livet og lata lampene brenna slik at dei er lik tenarar som enno ikkje kan avslutta sin arbeidsdag fordi herren deira ikkje er komen heim. Dei skal binda opp kjortelen med belte så dei er klare til arbeid, og ikkje sløkka ljuset sjølv om det er seint. Det vanlege klesplagget var ein lang ytterkjortel (som ein prestekjole?) som måtte bindast opp med eit belte så han ikkje skulle hindra arbeidet. Dei skulle likevel ikkje fortsetta dagsarbeidet; no består arbeidet i å venta og å vera klar til å opna døra, å lytta etter banking på døra. Då kunne ein ikkje sova. Lampene skulle brenna og ljuset skulle vera på for å visa herren at han var venta.

Den andre imperativen er i v 40: Ver førebudd! Her kjem samanlikninga like før, i v 39, og er også knytt til ein kvardagssituasjon: Folk sikrar seg mot tjuvar, men det betyr at ein heile tida må vera førebudd fordi ein ikkje veit når ein tjuv kan koma.

Begge desse samanlikningane er frå kvardagslivet; det er situasjonar folk både den gongen og i dag kan kjenna seg igjen i. Å venta på ungdom som er seint ute, eller nokon som kjem med siste fly, det har mange gjort. Og alle i kyrkja gjer sannsynlegvis noko for å sikra seg mot tjuveri; dei passar på lommeboka; dei låser døra og bilen; nokon har alarm. Beredskap er ein del av kvardagen.

I v 37 og 38 bryt Jesus med det kjente mønsteret: Herren skal løna tenarane ved sjølv å ta på seg tenarrolla og føra dei til bords. Dette må ha vore eit overraskande rollebytte for tilhøyrarane den gongen, noko som ein ikkje kunne tenka seg at ein vanleg husherre ville gjera. Samtidig passar det med det som er sagt like før om Guds omsorg i v 22–30 og Jesu ord i v 32b: "For det er Far dykkars gode vilje å gje dykk riket."

Men dette gjeld berre dei tenarane som har følgd oppfordringa om å venta, og som Herren finn vakne; dei vert kalla lukkelege i v 37. Dette vert gjentatt og forsterka i v 38 der det vert sagt at dei kanskje måtte venta heile natta, like til morgonen. Jødane delte tradisjonelt natta inn i tre vakter, men på Jesu tid følgde dei stort sett romersk skikk og delte natta inn i fire vakter: kveld, midnatt, hanegal og morgon. Det å halda seg vaken noko som kravde innsats, og det var fare for at ikkje alle ville klara det.

Difor ligg det eit alvor i Jesu oppfordring, som vert formidla med den doble lukkeleg-erklæringa av dei som er vakne. Og det er underforstått at dei som ikkje er vakne, får ein annan lagnad. Skal ein bli i tenarsamanlikninga, er det lett å tenka seg at ein verkeleg husherre ville ha straffa dei på ein eller annan måte. Samtidas tilhøyrarar hadde nok såpass kjennskap til arbeidslivet at dei kunne tenka vidare og dra den konklusjonen.

Alvoret i oppfordringa vert vidare understreka med samanlikninga i v 39 der det ikkje å vera på vakt også får eit negativt resultat: Tjuven bryt seg inn. Men hovudpoenget i verset er heller det å innretta livet sitt enn å frykta konsekvensane, for i v 40 kjem oppfordringa i klartekst: Ver førebudd!

Preika

Teksten handlar om eskatologisk forventning som har konsekvensar for livet her og no. Teksten sjølv seier at tidspunktet for Jesus gjenkomst er ukjent, men at ein må vera budd på ei lang ventetid. I den fyrste kristentida vart slike tekstar lese som tekstar om Jesu snarlege gjenkomst. I våre dagar er det få i folkekyrkja som lever i ei tilsvarende forventning som den gong. Likevel er ventetid aktuelt i vår tid. Det å snakka om ventetid utanfor adventstida, gjev plass til å fokusera på venting og for-

venting som ein del av kristenlivet.

Ein kan starta med å skildra situasjonen med tenarar som ventar. Dei ventar og har ingen mobiltelefon, men ein avtale med herren sin om å venta uansett kor lenge det lid på natta. Denne avtalen er viktig fordi dei kjenner Herren og veit at avtalar gjeld; løfte vert halde. Dei er trøytte; dei oppmuntrar kvarandre, hjelper kvarandre å halda seg vakne; dei lyttar etter banking, men det er taust; dei lyttar igjen. Kanskje dei i tankane går gjennom kva som snart skal skje; korleis dei skal opna opp. Kanskje dei øver seg på kva dei skal seia. Og så veit ikkje dei, men me veit, at det ventar dei ei overrasking. Dei skal bli sett; dei skal få noko dei ikkje venta. Herren skal byta plass med dei og la dei få sitta ved bordet som var tiltenkt Herren.

Ein må snakka sant om opplevinga av trua. For mange vil forholdet til Gud vera prega av venting på ein negativ måte. Enno er ikkje alle personlege ynskje til Gud oppfylt. Alle bønner for familie og vener er ikkje oppfylt. For dei av oss som er litt eldre, vil ungdomens visjonar og ideal ha bleikna litt; ting skjedde ikkje så fort og så flott som ein kanskje såg for seg.

For mange vil det òg bety ei venting på at Gud skal tala til ein. Sjølv om ein har Bibelen og forkynninga, kan Gud opplevast som taust. Kanskje har ein tidlegare opplevd at Gud talte og gav rettleiing, men så er dei opplevingane borte. Korleis lever ein då eit liv i tru? Kan ein kjenna seg igjen i salmisten i Salme 119, som venta på Guds ord? Kan det vera trøyst i at Jesus understrekar at det kan vera ei lang ventetid?

Men det kan vera eit evangelium i det å få venta. Det å vera nattevakt og venta på Herren er ikkje prega av mykje aktivitet, men det er viktig å lytta; det er viktig å vera klar til å sleppa Herren inn. Mange vil vera i ein slik situasjon at dei ikkje har sjanse til å vera med på kristen aktivitet, til dømes eldre, folk med dårleg helse, yrkesaktive og småbarnsforeldre som har for travle liv. Dei må få høyra at forholdet til Gud ikkje kviler på gjerningar og aktivitet. Jfr. Ef 2,8–9.

Å lytta etter Herren blir ikkje opplevd på same måten som Maria som hadde funne den gode del og sat ved Jesu føter. Det er likevel ikkje heilt tomt for aktivitetar. Kan det å knyta

beltet om livet og halda lampene tente vera bilde på aktivitetar som hjelper oss å lytta? Det kan vera ritual, liturgiar, ferdige bønner, Fader-vår, små punkt i kvardagen som kan romma vår lengt og lytting. Kan det å bli meir kjent med Jesus gjennom bibelforteljningane vera å lytta? Kan me saman vera kreative for å halda kvarandre vakne?

Å vera vaken vil og betyr å gå inn i dei utfordringar som finst i verda. Då Martin Luther vart spurd om kva han ville gjera dersom han visste at Kristus kom igjen i morgon sa han: "Om eg visste at verda gjekk under i morgon, ville eg likevel gå ut i hagen og planta eit epletre i dag."

Preika må formidla den lukkelege slutt: Lukkelege er dei tenarar, og det er vi som i dag får lytta og ta imot. Jesus fører oss til bordet. Det skal skje ein gong når han kjem att, og det skal skje i nattverden.

Tenarane skulle bli overraska når dei slapp Herren inn. Dei skulle bli belønna ved at Herren kom og førde dei til bordet. Overraskinga (?) for oss er: Me treng ikkje venta heilt til gjenkomsten for å møte Jesus, men møter han i nattverden, i Bibelen, i samtalen med Gud i bøn, i fellesskap og det som kyrkje-lyden din kan tilby.

TOR SKJÆVELAND
Kyrkjefagsjef, Bjørgvin bispedøme

Himmel og hav! 25. søndag etter treenighet

18. november 2012

Lesetekster Salme 107,23–32 og 2 Kor 1,8–11

Evangelietekst Matteus 14,22–34

Til lesetekstene

For en sjømannsprest er det lett gjenkjennelige temaer i dagens tekster. GT-lesningen begynner slik: "Noen fór ut på havet med skip..." Det er det mange som gjør fortsatt i dag.

Det er naturkreftene som er i sentrum i dag, eller riktignok sagt: naturkreftene og Guds krefter. "Han talte, og det blåste opp til uvær, bølgene gikk høye." Havet og det veldige, kjente males for oss, og også havet blir brukt for at Guds krefter kommer til syne: "Da ropte de til Herren i sin nød, ... Han fikk stormen til å stilne, og bølgene la seg. Da det stilnet, ble de glade." Fortellingen i Det nye testamente om Jesus som stiller stormen, har sin klangbunn i salme 107. Men i dagens evangelietekst utfordres havets krefter på enda en ny og merkelig måte.

Skildringene om apostlenes nød, slik den er beskrevet i 2 Kor 1, kan minne om en sjømanns opplevelse av havsnød: "Vi så ingen utvei til å berge livet, men regnet oss alt som dødsdømte." Apostelen tolker sin nød som et tegn på at de ikke skal stole på seg selv, men på Gud, "Han (som) reddet oss fra den visse død, og (han) skal gjøre det igjen". Sjømannen og fiskeren er avhengige av å stole på seg selv, på sine kollegaer og på det tekniske utstyret. Men til syvende og sist kan det være været, teknikken eller pirater som avgjør om en seilas går slik den var tenkt.

"Også dere må hjelpe til ved å be for oss" – i mange sjømannskirker verden over bes det fortsatt, søndag etter søndag, for dem som har sitt liv og virke på sjøen, og for deres kjente og kjære hjemme. Skal vi tro søndagens lesetekst, gir det mot til fortsatt tro på at bønn virker: "Når mange ber, vil takken for den nådige hjelp vi får, stige opp fra manges munn."

Evangelieteksten

Markus og Johannes har også med fortellingen om Jesus som trosser naturkreftene, tyngdeloven og all logisk sans. Hos Matteus står fortellingen etter kap 13, der Jesus forteller lignelser om himmelriket, og rett etter at Jesus

har gjort enda et stort under, mettet fem tusen menn, utenom kvinner og barn.

Bakteppet er altså dager med mennesker i mengder, stor ståhei som topper seg med at mer enn 5000 mennesker blir mettet av fem brød og to fisker. Jesus søker stillhet. Han organiserte det slik at han fikk litt tid alene; han sendte disiplene den ene veien og folket den andre. Selv "gikk han opp i fjellet for å være for seg selv og be".

Teksten inneholder:

- behovet for stillhet og bønn, ensomhet i fellesskap med Gud.
- menneskets frykt og sårbarhet i møte med veldige naturkrefter.
- menneskets frykt for det overnaturlige: "De ble skrekkslagne. 'Det er et gjenferd!'"
- gjenkjennelsen av Hans stemme.
- Peters tro som kaster ham ut på dypt vann.
- omgivelsene som setter troen på prøve.
- den samme innsikten salmisten har i salme 107 og sjømannen midt i havets storm kan få: "Herre, berg meg!"
- Jesus redder.
- folkets tilbedelse.

Prekenmomenter:

For meg er det naturlig å stoppe ved de to første versene: *Jesu behov for stillhet og bønn* og hans organisatoriske evne til å sette dette ut i livet og dermed prioritere stillhet. Her tror jeg vi har mye å lære, både som prester og forkynnere, som kristne og som kirke.

Selv har jeg ikke tid til dette. Det er nesten slik at jeg tror på det selv, denne utslitte setningen om tiden som ikke strekker til. Sannheten er jo at det ikke er viktig nok for meg, slik at jeg prioriterer det inn i hverdagen. Mitt bakteppe for å skrive denne tekstgjennomgåelsen er at jeg tidligere i dag har prekt over Marta og Maria fra Luk 10. Marta hadde jo heller ikke tid, så jeg er i godt selskap, men Maria tok seg tid, og Jesus berømmer henne for det.

Jeg lurte på det tidligere i dag, hva det var Marta gikk glipp av ved å bortprioritere tiden ved Jesu føtter, fordi noe annet syntes viktigere. Hva er det som gis oss i møte med Jesus? Svaret kan vi finne hos salmisten; "Da ropte de til Herren i sin nød, og han førte dem ut av trengslene." Midt i min hverdag, som til tider

er ganske travel, har jeg stadig vekk en sterkere følelse av at jeg går glipp av noe. Det er noe jeg ikke griper helt, og det er kanskje noe ganske grunnleggende. Det er lett å gå inn i "Marta-karusellen" og så ikke klare å slippe taket. Det står ingen steder i Bibelen at Jesus roser den som "vinner hele verden, men taper sin sjel". Det er noe grunnleggende Jesus peker på i de to første versene av dagens evangelium.

Kanskje presten skal se seg litt rundt etter lignende steder "oppe i fjellet", der vi kan være for oss selv og be, i møte med forberedelsene til denne søndagens preken?

Det andre jeg vil gripe fatt i, er *Jesu stemme*. De var skrekkslagne, v 26. Hans ord til dem i v 27 lyder: "Vær ved godt mot! Det er jeg, vær ikke redde!" "Det er jeg," kan også oversettes "Jeg er," og da har vi mange assosiasjoner å bygge videre på.

Er det lyden av hans stemme de kjenner igjen? Eller er det ordene han uttaler? Emmausvandrerne pratet jo med ham lenge før de kjente ham igjen, Luk 24, mens kvinnen ved graven tok det på klangen av hennes navn fra hans munn, Joh 20,16.

Ordene han uttaler der han står på vannet, og de sitter skrekkslagne i båten, er ord til redde sjeler. Det er ord til oppmuntring, ord til håp og ord til trøst. Men jeg ser også for meg at klangen av ordene, sagt med hans stemme, er gjenkjennbar for dem. De har hørt den stemmen før. De har hørt ham be takkebønnen samme dag, Matt 14,19; de har hørt han i diskusjon med folket i synagogen i hans egen hjemby, Matt 13,57, og de har hørt ham legge ut om himmelriket, kap 13. De har også hørt den stemmen da han kalte dem til tjeneste. Nå hører de stemmen igjen; i deres redsel møter han dem.

Det tredje og siste innsteget for meg denne søndagen vil være *troen som bærer inntil den ikke bærer lenger – og det som da skjer*. Peter fikk oppleve at troen på Jesus holdt. Den holdt; den holder; den holder, men så ser han rundt seg: Det blåser; han blir redd; han synker: "Herre, berg meg!" Det er Jesus som strekker ut hånden og griper fatt når Peter ikke lenger selv kan gå på det svært usikre underlaget. Tro er at Jesus griper fatt med sin hånd.

Tro er ikke at jeg kan gå i ulendt terreng. Tro er at Jesus griper hånden min, og vi går der

sammen, eller han bærer meg når terrenget krever det.

Peter leverer ikke noe svar på Jesu spørsmål: "Hvorfor tvilte du?" Tvilen har ikke alltid så gode svar. I møte med Jesu redningsdåd er vi ikke lenger svar skyldig.

Salmer

Jakob Sande skrev "Åndeleg Sjømannssong – 'Kvar gong Jesu namn eg nemnar'". Den er tonesatt av Roar Goksøy og er vakker. Melodien bygger så godt opp under teksten, teksten som bl.a. lyder "Kvar gong Jesu namn kjem til meg, kjenner eg hans broderhand, og eg veit at alt han vil meg er å lose meg i land." Har du noen mannfolk med og "Erik Bye"-stemme i menigheten, er det helt klart på tide å utfordre vedkommende på denne sangen, hvis ikke menigheten tar den som allsang da.

905 Det er godt å være stille.

Salmer 97, nr. 103 Når jord og himmel møtes her.

**INGVILD HELENE
MYDSKE FALLEGÅRD**
Sjømannsprest i Houston

Domssøndag / Kristi kongedag

25. november 2012

Prekentekest: Matt 25,1–13

Lesetekster: Job 28,20–28; Kol 1,9–14

Fortellingstekst: Joh 18,33–37

Olje i lampene

I anglikansk og katolsk tradisjon har siste søndag i kirkeåret i en årrekke vært kalt Kristi kongesøndag – Christ the King – og dette navnet som nå også er kommet inn som undertittel på dagen i det norske kirkeåret, er kanskje rikere og mer nyansert enn domssøndag. Kristi kongemakt inneholder mange ulike teologiske tanker. Uansett er det grunnleggende at den kongemakt vi møter, ikke er noe moderne konstitusjonelt monarki som har som sin hovedoppgave å være et vennlig samlende nasjonalsymbol som bare tilsynelatende utøver makt. Den reelle makt hos oss sitter selvsagt andre steder, hos de folkevalgte kjole- og dresskledde. Slik er ikke kongemakten i domssøndagens tekster. For folk i dag fremstår Kristus som svak og usynlig for verden og kan bare sees med troens blikk. Den teologiske visjonen av Kristus ved sin gjenkomst til dom er overveldende, og makten han utøver, er absolutt. Men det er altså makt som en gang skal utøves av en som bærer naglemarker. Dommeren er en som selv har stått overfor en dommer. Den kristne kirke opererer med et absolutt skille mellom innenfor og utenfor. I en av C. S. Lewis' mest fascinerende bøker, "The Great Divorce" er det dette absolutte skillet som er poenget; en gang skal menneskenes veier skilles absolutt. I dag befinner vi oss i kompromissenes skyggeland; vi tilpasser, justerer, tilrettelegger for fredelig sameksistens, regner med vi alltid kan få både i pose og sekk. Ofte fungerer det også, ganske lenge i alle fall. I domsperspektivet er det ikke lenger slik. Ingenting fra eksistensen utenfor bryllupslokalet kan tas med inn; ingenting innenfor kan tas med ut. Man kan ikke gå inn og ut; man kan ikke ombestemme seg; man kan ikke justere kurs; man kan ikke angre; man får ingen ny sjanse. Enten er man innenfor i bryllupslokalet, eller man er utenfor når brudgommen kommer.

I denne teksten, som i mange andre, er det gnistrende tydelig at det er mennesket selv som

velger hvor en skal tilbringe evigheten. Bildene som brukes på dette, kan variere i det bibelske materialet; her brukes bildet om olje i tanken – eller ikke. De som har forsøkt å kjøre bil med tom tank, vet hvordan det prosjektet går. Det er et sterkt og tydelig bilde. Vi har alle tenkelige muligheter å sikre oljeforsyningene, stoppe på bensinstasjonen, kjøpe olje hos kjøpmannen. Uten bensin stopper bilen; uten olje slukner lampene, og da blir det mørkt.

Vi vet fra vår barnelærdom at nåden er det som bærer oss inn i bryllupslokalet, inn i himmelen. Når denne teksten tilsynelatende sier det motsatte, skal vi ikke alt for enkelt feie denne utfordringen bort. Formatet i denne tekstgjennomgåelsen tillater ingen uttømmende diskusjon om denne tematikken. Det som kan sies, er at de tingene som kreves av oss mennesker slik metaforene brukes i denne teksten, er en enkel viljeshandling, å sørge for olje i tanken. Det er tydelig i teksten at penger foreligger til å kjøpe. Men det kreves faktisk at man vil.

"There are only two kinds of people in the end," sier C. S. Lewis. "Those who say to God: 'Your will be done,' or those to whom God says: 'Thy will be done.'" Det er ingen tvil om Guds vilje. Det er vår vilje som til syvende og sist er det avgjørende, det eneste som kan plassere oss i mørket utenfor bryllupslokalet.

TORBJØRN HOLT
Sjemannsprest i London

Trosforsvar på sitt beste (Vårt Land)

C.S. Lewis

OM FORLATELSE OG ANDRE ESSAY

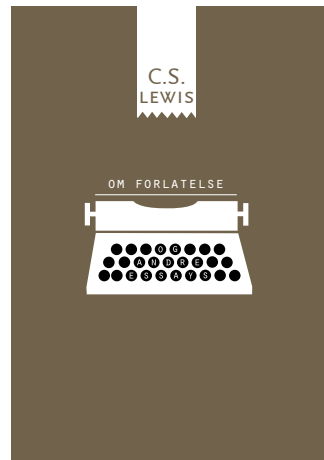
Kriteriene for denne unike samlingen har vært at essayene ikke er oversatt til norsk tidligere og at de på en eller annen måte omhandler Lewis' forhold til sin kristne tro.

"Utvalget gir et godt innblikk i hvordan Lewis tenker og argumenterer. Han er en original iakttagere og kombinerer fantasi og tankekraft på en fascinerende måte. Hans essay stimulerer leseren til å tenke videre selv. Som apologet river han ned falske motforestillinger mot kristen tro, samtidig som han gir kristne trygghet til å tenke at tro og tanke lar seg forene."

Jon Kvalbein i Dagen

"Lewis viser i denne samlingen stor teologisk innsikt og modighet. Det er en stor begivenhet at vi nå kan lese ham på norsk."

Eskil Skjeldal i Vårt Land

Kr 299,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

FRA BISPEDØMMERÅDENE

LEDIGE STILLINGER

Tunsberg bispedømme

Ledig 50 % stilling som kapellan i Sandefjord prosti med særskilt tjenestested Vesterøy sokn.

Sandefjord er en by med ca. 44.000 innbyggere. Om sommeren øker befolkningen betraktelig. Det er mange som har hytter og landsteder i byens nærområder. Byen har et godt utbygget skoletilbud, et rikt utvalg av fritidsaktiviteter for barn og unge og ligger sentralt til med svært gode kommunikasjoner som ferger, tog, buss og fly.

Sandefjord prosti består av Sandefjord kommune med 4 sokn, samt Andebu kommune med 3 sokn. Det er konsentrert, har små avstander, og det betyr et nært og aktivt kollegaforhold for prostiets 11 prester. Prestene går i tjenesteturnus, ledet av prosten, med hensyn til bl.a. beredskap, begravelser og vigslor. Det er et godt samarbeid mellom prestene i prostiet.

Vesterøy menighet har en stab som er nytenkende og satsor bredt i forhold til nærmiljøet som en folkekirke. Sokneprest er ansvarlig for trosopplæringsarbeidet, konfirmanter og ungdomsarbeid sammen med menighetspedagog i (80 %); i tillegg består staben av menighetsmusiker (50 %), kirketjener, kontorleder (50 %), diakon (20 %) og flere ansatte i menighetsbarnehagen, som deltar i stabsammenheng. Menighetens kontorer er lokalisert i kirken.

Vesterøy menighet er en middels stor menighet med rundt 6.000 innbyggere. Den er den minste menigheten i Sandefjord, men er en nærmiljøkirke og en menighet i vekst. Menig-

heten driver en menighetsbarnehage og har prioritert trosopplæringsarbeidet de siste årene, noe som også preger gudstjenestelivet. Vesterøy har flere faste aktiviteter gående: Småbarnstreff, barnegospel, Ten Sing, ungdomsledertrening, og formiddagstreff og ettermiddagstreff for den eldre generasjonen. Det er et godt økumenisk samarbeid i byen, med flere arrangementer gjennom året. Sandefjord KFUK/M er lokalisert i Vesterøy kirke og driver flere arrangementer i tett samarbeid med menigheten.

Kapellanen går inn i turnusen i forhold til de kirkelige handlingene i kommunen ut fra stillingsstørrelse. Vesterøy har en felles ordning for tjenesteuker med begravelser sammen med Sandar sokn. Prestene og diakon deltar i turnusordning med Sandar angående andakter på Kamfjordhjemmet.

Kapellanen deltar i beredskapsturnusen for prostiet, anslagsvis 2–3 uker pr. semester.

Tjeneste i prostiet for øvrig er regulert gjennom en egen samarbeidsavtale.

Vesterøy har et kreativt gudstjenestearbeid med blant annet temagudstjenester preget av lokalkultur og folkekultur. Gudstjenestene er preget av et bredt musikalsk uttrykk i samarbeid med lokale sang- og musikkrefter.

Vi søker en prest som går aktivt inn i menighetens kreative gudstjenestearbeid i nært samarbeid med menighetsmusiker, menighetspedagog og lokale frivillige krefter, og som er villig til å delta i det menighetsbyggende arbeidet. Det er ønskelig at presten har erfaring innen fellesskapsbyggende arbeid, voksenundervisning og sjelesorg. Vi legger vekt på

gode evner til samarbeid og fleksibilitet, og vi er fleksible til hvordan arbeidstiden skal organiseres.

Tilsetting skjer på de vilkår som til enhver tid gjelder, og den som tilsettes, må rette seg etter a) endringer i lover, tariffavtaler, reglement m.v. samt b) avgjørelser som kan influere på tjenestens gjøremål og tjenestedistrikt. Nærmere bestemmelser om tjenesteoppgaver for stillingen kan bli fastsatt av bispedømmerådet etter gjeldende prosedyre.

Samlivsform kan bli vektlagt (Aml. § 13.4.2). Søkeres navn vil normalt bli offentliggjort. Anmodning om å få sitt navn unntatt offentlighet, må begrunnes (Offentlighetsloven § 25).

Målformen i kommunen er bokmål. Søkere må opplyse om de behersker begge målformer. Stillingen lønnes i stillingskode 0922 – kapellan, LR 26 i Statens lønnsregulativ. Pensjonsinnskudd. Endelig lønnsfastsettelse ved egen prosedyre etter tilsetting.

Øvrige godtgjøringer, rettigheter og forpliktelser som til enhver tid gjelder for presteskapet.

Det følger ikke bolig eller boplikt til stillingen.

Tunsberg bispedømme gir sine medarbeidere tilbud om arbeidsveiledning (ABV), og det forventes at den som tilsettes, er motivert for å gå i veiledning.

Tunsberg bispedømmeråd krever at barneomsorgsattest (politiattest) framlegges ved tilsetting.

Søknad via vårt elektroniske søkersystem. Vi viser til våre hjemmesider www.kirken.no/tunsberg eller www.kirkejobb.no

Søknadsfrist 23. oktober 2012.

Tunsberg bispedømme

Ledig stilling som sokneprest i Kongsberg prosti med tjenestested Flesberg, Svene og Lyngdal sokn, Kongsberg prosti.

Kommunen ligger nederst i Numedal og grenser til Kongsberg i sør og Rollag i nord. Med skog, fjell, Numedalslågen og bl.a. Blefjell er det gode muligheter for friluftaktiviteter både sommer og vinter. Det er et rikt foreningsliv og mange aktivitetstilbud for barn, ungdom og voksne. Dugnadsiveren er stor. Det er god barnehagedekning, to grunnskoler – Lampeland skole med 1.–4. klasse og Flesberg barne- og ungdomsskole med 5.–10. klasse, samt flere videregående skoler i Kongsberg og én i Norefjord.

Flesberg kommune dekker et areal på 560 km² og har 2.645 innbyggere. Folketallet er stigende. Vel 85 % er medlemmer i Den norske kirke.

Flesberg sokn har 599 medlemmer, Svene 1.300 og Lyngdal 364.

Flesberg kirke er en gammel stavkirke fra 1100-tallet, med 230 plasser. Den ble utvidet til korskirke i 1735. Svene kirke er en tømret korskirke fra 1737, med plass til 250. Lyngdal kirke – også en tømret korskirke fra 1690-årene – er utbygd til korskirke i 1736 og er fullstendig dekorert innvendig. Her er det plass til 180. Kirkene er gamle, men fungerer godt til gudstjenester og kirkelige handlinger. De er godt vedlikeholdt, særpregede og vakre. Det er kirkegårder ved alle kirkene. I tilknytning til kirkene er det menighetshus i Flesberg, menighetsstue i Svene og bedehus i Lyngdal.

Den kirkelige betjening består av sokneprest, menighetssekretær 50 %, kantor 60 %, to kirketjenere i til sammen 130 % stilling og kirkeverger 80 %. Gode kontorer i kommunehuset på Lampeland.

Gudstjenestene fordeles jevnt mellom soknene. I tillegg til i kirkene holdes noen gudstjenester på grendehus, gamle skoler, bygdetun og ute i naturen.

På Flesbergtunet bo- og servicesenter på Lampeland, midt i kommunen, holdes ukentlige andakter og gudstjeneste på alle 2.-dager pluss én om våren og én om høsten. Menighetene fikk status som "grønne menigheter" i juni 2012.

Folkekirketanken og tilhørende kirkelige tra-

disjoner står sterkt. Menighetene har mange aktive frivillig og et frivillig klokkekorps på ca. 10 personer, flere felles utvalg, bl.a. arbeidsutvalg, trosopplæringsutvalg og gudstjenesteutvalg. Ny ordning for hovedgudstjenesten prøves for tiden ut og skal vedtas og sendes til godkjenning i løpet av høsten.

Menighetene har ikke fått trosopplæringsmidler ennå, men det jobbes aktivt med å få på plass tilbud. Det gjennomføres ballonggudstjeneste for 5-åringene, utedag for 7-åringene, Lys våken, Tårnagenthelg m.m. Givertjeneste for trosopplæring bidrar økonomisk til innkjøp og administrering av div. materiell.

Godt samarbeid mellom menighetene og skolen om den kulturelle skolesekken, og barneskolene har felles påskesangfest annethvert år i Flesberg kirke. Det gjennomføres skolegudstjeneste for begge skolene til jul. De fire barnehagene har julevandring i kirkene og besøk av prest/kantor før påske.

Det er et tett samarbeid mellom de tre menighetsrådene med 3–4 fellesmøter i løpet av året. Mange arrangementer er felles. Det er utarbeidet og vedtatt planer for diakoni/misjon, trosopplæring, konfirmantarbeid. Menighetene har eget misjonsprosjekt i Bangladesh – misjonsavtale med Buskerud KFUK/M.

Konfirmantarbeidet følger skoleåret og foregår på Menighetshuset etter skoletid. I 2012 deltok 33, som utgjør 92 % av årskullet. Presten har hovedansvaret for undervisningen, og kan trekke inn gode medarbeidere til leir og andre arrangementer.

Det er to misjonsforeninger, en bibelgruppe, og en forsangergruppe. Menighetsrådene gir ut Menighetsblad i samarbeid med alle menighetene i Numedal. Egen redaktør er tilsatt.

Tilsetning skjer på de vilkår som til enhver tid gjelder, og den som tilsettes, må rette seg etter

a) endringer i lover, tariffavtaler, reglement m.v., herunder spørsmål vedrørende tjenestebolig og boligfradrag, samt

b) avgjørelser som kan influere på tjenestens gjøremål og tjenstedistrikt.

Nærmere bestemmelser om tjenesteoppgaver for stillingen kan bli fastsatt av bispedømmerådet etter gjeldende prosedyre.

Tunsberg bispedømmeråd krevet at politiatteest (barneomsorgsattest) framlegges ved tilsetning.

Samlivsform kan bli vektlagt. (Aml 13.4.2).

Søkeres navn vil normalt bli offentliggjort. Anmodning om å få sitt navn unntatt offentlighet, må begrunnes (Offentlighetsloven § 25).

Målformen i kommunen er bokmål. Søkere må opplyse om de behersker begge målformer

Arbeidsoppgaver:

Ansvar for prestetjenesten i Svene, Lyngdal og Flesberg slik det framgår av tjenesteordning for prester i Den norske kirke. Det er lagt opp til samarbeid med soknepresten i Rollag/Veggli når det gjelder kirkelige handlinger, enkelte gudstjenester og deler av konfirmantarbeidet.

Soknepresten har hovedansvar for konfirmantundervisning, deltar i dåps- og trosopplæringsarbeidet for barn og unge sammen med frivillige, og annet menighetsbyggende og diakonalt arbeid. Soknepresten deltar i beredskapsturnusen for prostiet med beredskap ca. hver 9. uke.

Menigheten ønsker seg en prest med evne til å videreutvikle menigheten med vekt på føringer lagt i gudstjenestereformen, gode kontaktskapende evner og vilje til teamarbeid med frivillige, evne til samarbeid og fleksibilitet og erfaring og interesse for barne- og ungdomsarbeid. Evne til å arbeide selvstendig. Personlig egnethet vil bli vektlagt.

Stillingen lønnes i stillingskode 0930 – sokneprest, lønsspenn 54–81 i Statens lønnsregulativ Pensjonsinnskudd. Endelig lønnsfastsettelse ved egen prosedyre etter tilsetning.

Øvrige godtgjøringer, rettigheter og forpliktelser som til enhver tid gjelder for presteskabet.

Det er boplikt til stillingen i OVF-eid prestebolig. Det er en vakker gammel prestegård fra 1823, fritt og fint beliggende med utsyn mot kirke og dalføret som her er vidt og skogdekt. Grunnflate 271 m². Den er i to etasjer, men bare 1. etasje er i daglig bruk. Boligen har stort kjøkken, vaskerom med dusj og kjøkkeninngang. Det er 4 stuer med gang og hovedinngang, 2 WC, 5 soverom og ett bad. Oppvarming med elektrisitet, varmepumpe og ved. Det jobbes med alternativ oppvarming. Rundt huset er det et stort tun med stabbur, ei gammel tømmerstue, vedskjul og dobbel garasje. Prestegården, stabburet og tømmerstua er fredet. Hagen består av plen, noen

frukttrær og bærbusker. Plenens størrelse er på rundt fem mål. Den tidligere forpakterboligen er utskilt med jord og skog og er nærmeste nabo med hester og dyr og alt som hører til livet på landet. For bruk av bolig svares husleie etter fradragregulativets bestemmelser.

Tunsberg bispedømme gir sine medarbeidere tilbud om arbeidsveiledning (ABV), og det forventes at den som tilsettes, er motivert for å gå i veiledning.

Nærmere opplysninger om stillingen kan fås ved henvendelse til prosten (tlf. 32 86 60 35 / 95 73 17 80) eller Tunsberg bispedømmekontor (tlf. 33 35 43 00.)

Søknad via vårt elektroniske søkersystem. Vi viser til våre hjemmesider www.kirken.no/tunsberg eller www.kirkejobb.no

Søknadsfrist 2. november 2012.

Agder og Telemark bispedømme

Sokneprest i Skien prosti med Eidanger sokn og Brevik sokn som tjenestested.

Ønsker du å være med å lede en menighet med et positivt, åpent miljø og dyktige kollegaer? Eidanger menighet søker ny sokneprest.

Eidanger sokn og Brevik sokn ligger i Porsgrunn kommune og strekker seg over et utstrakt geografisk område ved Eidangerfjorden ut mot Langesundfjorden og grenser mot Vestfold i nordøst. Eidanger sokn har 8.216 medlemmer av Den norske kirke. Brevik sokn har 1.876 medlemmer.

Eidanger har fire faste prekensteder: To kirker – Eidanger, som er soknets hovedkirke, fra 1130, og Langangen fra 1891. Det holdes også gudstjenester flere ganger i året på Hei-

stad bedehus og i Stranda kapell i Oklungen. Brevik har to prekensteder, Brevik kirke fra 1963 og Sandøya bedehus.

Staben består foruten soknepresten av seniorprest 100 %, sokneprest i Brevik 100 %, kantor i Eidanger 100 % og organist i Brevik 40 %, to kirketjenere Eidanger 100 % og Brevik 100 %, menighetssekretær 90 %, trosopplærer 100 %, diakon 70 %, diakoniarbeider 30 %, kateket 50 % og menighetspedagog 50 %.

Soknepresten i Eidanger har et tett samarbeid med soknepresten i Brevik, og flere av de ansatte jobber i begge sokn. Det samarbeides om konfirmanter, et godt utarbeidet opplegg for fjorårskonfirmanter, enkelte diakonale tiltak og gudstjenester. Alle prestene deltar i konfirmantarbeidet sammen med kateket/menighetspedagog.

I Eidanger sokn er det en søndagsskole, et barnekor og et kantori knyttet til menigheten, samt diakoniutvalg, gudstjenesteutvalg og trosopplæringsutvalg.

Det ligger fire barneskoler og to ungdomsskoler i Eidanger sokn, i tillegg til en montessoriskole og en folkehøgskole. Det er også høyskoletilbud i distriktet. Mule sykehjem ligger innenfor soknets grenser og betjenes regelmessig av prest. I Brevik er det en barneskole, en montessoriskole og et sykehjem. Ungdommene i Brevik går på en av ungdomsskolene i Eidanger.

Eidanger menighet har utarbeidet en strategiplan med visjonen "Alle skal bli berørt av Guds kjærlighet i Jesus Kristus".

Arbeidsoppgaver

- Forrette gudstjenester og kirkelige handlinger etter nærmere avtalt turnus.
- Ha utstrakt kontakt med menighet og befolkning og samarbeide om aktiviteter i Eidanger og Brevik sokn.
- Være medlem av Eidanger menighetsråd.
- Samarbeide med menighetens frivillige og videreutvikle og inspirere til frivillighet.
- Bidra til å videreføre og igangsette aktiviteter for barn og unge, skoler og barnehager.
- Eidanger menighet fikk trosopplæringsmidler i 2010, og er i sluttfasen med å få godkjent planen. Soknepresten vil ha medansvar for planlegging og gjennomføring av trosopplæringsarbeidet i menigheten.

- Ny sokneprest skal være med på å videreføre den ferdigstilte gudstjenesteordningen, og være med på å engasjere frivillige i gudstjenestearbeidet. Soknepresten har en naturlig plass i gudstjenesteutvalget.
- Kirkelige handlinger administreres av prost og det er satt opp en tjenesteturnus.

Personlige egenskaper

- Evne til kontakt med mennesker utenfor kirkens tradisjonelle nedslagsfelt.
- Evne til å motivere og lede andre.
- Kunne være igangsetter og pådriver.
- Utadvent, fleksibel og selvstendig.
- Gode samarbeidsevner og personlig egnethet vil bli tillagt vekt.
- Evne til samarbeid, kommunikasjon og jobb i team. Det legges vekt på å skape godt samarbeid innad i stab.
- Være en god samarbeidspartner og rådgiver for menighetsrådet.
- Ha evne til å være tydelig og samtidig fleksibel.
- Ha god formidlingsevne og være glad i gudstjenesten.
- Ha et godt humør og være glad i mennesker.
- Like å arbeide med barn og ungdom. Ferdigheter innen formidling til unge etterspørres derfor til denne stillingen.

Vi tilbyr

- Det er knyttet boplikt til stillingen.
- Flere fantastiske kirkerom.
- Kontorlokaler ved Eidanger kirke.
- Kollegaer som gleder seg til du kommer.
- Tilbud om ABV.
- Etterutdanningstiltak for prestene i prostiet og bispedømmet.
- Stillingen lønnes i stillingskode 0930 sokneprest, lønsspenn 54–81.
- Godtgjørelser etter gjeldende satser.
- Medlemskap i Statens pensjonskasse.
- Det er gode rutiner for gjennomføring av fridagsavtalen i prostiet.
- Tilsettingen skjer på de vilkår som til enhver tid gjelder, og den som tilsettes må rette seg etter endringer i lover, tariffavtaler, reglement, samt avgjørelser som kan influere på tjenestens gjøremål og tjenstedistrikt.

Det blir stilt særlig krav til samlivsform i tråd med Arbeidsmiljøloven § 13.4.2.

Kvinner oppfordres til å søke.

Det benyttes bokmål. Søkere må bekrefte at han/ hun behersker begge målformer.

Søknadsfrist: 04.10.2012.

Vi foretrekker elektroniske søknader med CV, vitnemål og referanser levert via vårt elektroniske søkersystem. Det vises til Agder og Telemark bispedømmes hjemmesider www.kirken.no/agder. For informasjon om søknadsprosedyre, kontakt førstekonsulent Grethe Ruud Hansen, tlf. 38 10 51 47.

Agder og Telemark bispedømme

Sokneprest i Vest-Telemark prosti i Agder og Telemark bispedømme med Seljord sokn, Flatdal sokn og Åmotsdal sokn som tenestestad.

Det er ledig stilling som sokneprest i Vest-Telemark prosti med Seljord sokn, Flatdal sokn og Åmotsdal sokn som tenestestad. Vest-Telemark prosti er tenestedistrikt.

Seljord, Flatdal og Åmotsdal sokn omfatter i utstrekning Seljord kommune. Kommunen grensar mot Kviteseid, Tøkke, Vinje, Tinn, Hjartdal, Notodden og Bø. Arealet er 711 km² og innbyggjartalet i underkant av 3.000.- Kommunesenteret ligg ved nordenden av Seljordsvatnet. Næringsgrunnlaget er m.a. jord- og skogbruk, offentlig verksemd, småindustri, turisme og handel. Seljord er eit handelssentrum for heile Vest-Telemark. E 134 går gjennom kommunen. Det er 30 km til Bø, 80 km til Skien og 173 km til Oslo. Det er gode bussamband til Haugesund, Bergen, Oslo og Vestfold med m.a. Sandefjord lufthamn Torp.

Her er ein vakker og storslått natur med gode høve til friluftsliv, båtliv, jakt og fiske. Bygdene har rike kunst- og kulturtradisjonar og fleire biletgalleri, og Landstadsenteret er knytt til Seljord. Bygda er landskjent for Dyrsku'n og fleire andre store festivalar, og i sommarhalvåret er det mange turistar i bygda. Det er gode oppvekstvilkår for born og unge.

Det er barneskular i Seljord, Flatdal og Åmotsdal og ungdomsskule i Seljord sentrum. Seljord vidaregåande skule har medie- og kommunikasjonsfag, restaurant- og matfag og allmenn påbygging. Det er skuleskysst til Bø vgs (allmennfag, idrett), Kvitsund gymnas (allmennfag) og Lunde vgs (yrkesfag). I Bø ligg ei afdeling av Høgskolen i Telemark.

Seljord sokn har kyrkje frå 1100 talet i romansk stil. Flatdal kyrkje frå 1654 ligg 13 km frå Seljord sentrum, og Åmotsdal kyrkje frå 1792 ligg 26 km frå kommunesenteret. I Flatdal ligg òg Mandal kapell frå 1954. Alle kyrkjene er vakre og særmerkte gudshus. Kommunen har også tre private kapell: Nuthheim, Svartdal og Kivledalen.

I tillegg til sokneprest er det tilsett kyrkje- verje, kantor, to kyrkjetenarar, kombinert sekretær (32 %) og diakon (30 %) og fellestilstilsett ungdomsprest som er halvt finansiert lokalt og halvt av bispedømet. Kyrkjetenarane har kontor ved Seljord kyrkje; dei andre har kontorfellesskap i høvelege lokale i Seljord sentrum. Det er gode samarbeidstilhøve i staben og i prostiet, og tilhøvet til frikyrkjene og dei kristelege organisasjonane er godt.

Soknepresten leier prestenesta, er medlem av fellestrådet og dei tre sokneråda, har andaktar på institusjonane i Seljord og Åmotsdal, gjer kyrkjelydsarbeid i samarbeid med dei andre tilsette og frivillige og er m.a. med i kyrkja si teneste ved dei store festivalane. Ungdomspresten har ansvar for konfirmantundervisninga. Både han og diakonen driv barne- og ungdomsarbeid. I Seljord sokn er det babysong og ungdomsklubb, i Flatdal sundagsskule og barnelag. I alt er det forordna 68 gudstenester på sun- og helgedagar. Soknepresten har 49 av dei. Ungdomspresten har gudstenester og kyrkjelege handlingar som tilsvarar ei halv stilling. Eventuelle endringar i arbeidsoppgåver kan drøftast med den som blir tilsett.

Vi ynskjer oss ein prest som

- har gode samarbeidsevner.
- har evne og vilje til god kommunikasjon med sokneråda/fellestrådet, tilsette og frivillige medarbeidarar, lag og foreiningar og andre kyrkjesamfunn.
- kan jobbe sjølvstendig og trivst med allsidig prestenesta.
- vil leggje vekt på arbeidet med trusopp- læring.
- vil arbeide for eit rikt og variert gudsteneste- liv.

Målforma i prestegjeldet er nynorsk, men søkjarane må stadfeste at dei kan nytte bae målformene.

Det vert stilt særlege krav til samlivsform i tråd med Arbeidsmiljølova § 13.4.2.

Kvinner vert oppfordra til å søkje.

Den som blir tilsett, må finne seg i

- endringar i tenesteordning for kyrkjelyds- prest og reglar om lønstilhøve og aldersgrense for geistlege tenestemenn.
- alle avgjerder som måtte bli tekne med omsyn til tenesta og tenesteområde.
- dei vedtak som måtte bli tekne, om evt. leie, bruk og flytting av bustad.

Vi tilbyr:

- Det er tenestebustad knytt til stillinga. Bustaden er gammal og tradisjonsrik med 2 etasjar og ca 190 m² grunnflate; den eldste delen er frå 1654. Det er full kjeller og loft. Bustaden har 3 stover, med veranda ut frå den midtarste, kjøken, vaskerom og kontor. Det er 6 soverom i tillegg til Landstadrommet, nytt bad og to toalett i 2008. Uthuset inneheld vedskjul, garasje og buer. Hagen er stor med frukttrær og bærbuskar nærast huset; det renner en liten elv gjennom prestegardshagen.
- Det vil bli installert nytt varmeanlegg i bustaden i tillegg til generell oppussing.
- Stillinga vert løna som sokneprest i kode 0930 lønstrinn 54–81.
- Lønsplassering er avhengig av kvalifikasjonar, ansiennitet mm.
- Pensjonsinnskott.
- I tillegg til løna kjem regulativmessige godtgjersler og skyssgodtgjersle etter statens regulativ.

- Tilbod om arbeidsretteiing.

Søknadsfrist: 04.10.2012.

Bispedømmekontoret ønskjer søknaden med cvt. vitnemål og referansar levert elektronisk via vårt elektroniske søkjarsystem. Desse kan ein finne med å sjå på bispedømmets heimesider www.kirken.no/agder. Ein kan òg få informasjon om korleis ein skal søkje, ved å kontakte førstekonsulent Grethe Ruud Hansen, tlf. 38 10 51 47.

Agder og Telemark bispedømme

Sokneprest i Otredal prosti med Vennesla sokn, Hægeland sokn og Øvrebø sokn som tjenestested.

Stillingen som sokneprest i Vennesla med soknene Hægeland, Vennesla og Øvrebø er ledig. Otredal prosti er tjenestedistrikt. Soknene er sammenfallende med Vennesla kommune.

Vennesla kommune med sine 13,700 innbyggere er en kommune i sterk vekst og utvikling.

Folketallet fordeler seg med ca. 11.100 i Vennesla sokn, ca. 1.750 i Øvrebø sokn og ca. 850 i Hægeland sokn. Vennesla ligger sentralt i Vest Agder på begge sider av Otravassdraget med administrasjonssenteret ca. 18 km nord for Kristiansand. Det er god bussforbindelse til byen, og jernbanen har stoppested her. Vennesla er fra gammelt av en utpreget in-

dustribygd med tettbebyggelse. Øvrebø og Hægeland har Setesdalsveien som hovedtrafikkåre og er jord- og skogbruksbygder med en del småindustri og verksteder.

Vennesla har et godt kommunalt service-tilbud for barn, unge og eldre. Det er gode muligheter for kultur og fritidsaktiviteter for alle aldre med mellom annet nytt kulturhus, aktivt idrettsmiljø og utmerkede skiløyper vinterstid.

Det er til sammen 3 kirker i soknene: Vennesla kirke, som er en langkirke fra 1830 med 250 sitteplasser. Øvrebø kirke er en korskirke fra 1800 med 350 sitteplasser, og Hægeland kirke er en åttekantet trekirke fra 1830 med 250 sitteplasser. Alle 3 soknene har menighetshus. Vennesla menighetshus er innviet til gudstjenestelig bruk og har ca. 10 gudstjenester i året.

Huset har praktiske arbeidsrom for alle arbeidsgrupper. Menighetens barnehage ligger også her. Øvrebø menighetshus ligger like ved Øvrebø kirke og er mye brukt til menighetsmessige aktiviteter. Det samme gjelder Hægeland menighetshus som ligger like ved Hægeland kirke.

Det arbeides for tiden med planer for ny kirke i Vennesla sokn. Alle kirkene er i god stand.

Kirkestaben i Vennesla, Øvrebø og Hægeland består av soknepresten i Vennesla, soknepresten i Øvrebø og Hægeland og menighetsprest i inntil 50 % stilling, da menighetspresten også er prost i Otredal prosti. Kirkeverge og kateket i 100 % stilling og kontorleder i 67 % stilling.

I Vennesla sokn er det kantor i 100 % stilling, barne- og ungdomsarbeider i 50 % stilling og kirketjener i 40 % stilling. I Øvrebø og Hægeland er organisttjenesten delt på 2 med til sammen 50 % stilling. Øvrebø og Hægeland har videre menighetssekretær i 50 % stilling og barne- og ungdomsarbeider i 50 % stilling. I Øvrebø er det kirketjener i deltidstilling og Hægeland har kirketjener/klokker i deltidstilling. I Øvrebø og Vennesla utføres klokker-tjenesten av frivillige. I tillegg til de ansatte har menighetene mange frivillige som gjør en stor innsats innen diakoni, barne- og ungdomsarbeid med trosopplæring. Det diakonale arbeidet nyter også godt av prostidiakonen som

er tilsatt i 70 % stilling i prostiet. Preste- og menighetskontoret ligger sentralt i Vennesla sentrum.

Soknepresten i Vennesla har hovedtyngden av sin virksomhet i Vennesla sokn og sitter i menighetsrådet her. Prestene deler gudstjenestene etter oppsatt gudstjenesteplan. I Vennesla er det gudstjeneste hver søndag, i Øvrebø og Hægeland annenhver søndag. De tre prestene har tjenesteuke etter oppsatt turnus.

Konfirmanttiden begynner i januar, konfirmantleir i juni og med konfirmasjon de 2 første søndagene i september. Det er ca. 100 konfirmanter i Vennesla, 25 i Øvrebø og 10 i Hægeland. Sokneprestene deltar i konfirmantarbeidet sammen med barne- og ungdomsarbeiderne og kateket som er hovedansvarlig. I Vennesla er det 5 barneskoler, ungdomskole og videregående skole. I Øvrebø er det kombinert barne- og ungdomskole, og i Hægeland er det barneskole. Det er god kontakt og et utstrakt samarbeid mellom skolen og den lokale kirken. Det er alders- og sykehjem i Vennesla og Hægeland. Her har sokneprestene faste andakter. I Øvrebø ligger et pleiehjem for psykiatriske pasienter. Loland Behandlingscenter som drives av Blå Kors, ligger også i Øvrebø.

De tre soknene i Vennesla har en rik foreningsvirksomhet for indre og ytre misjon. De kristelige organisasjonene driver et utstrakt arbeid på bedehusene og menighetshusene, ikke minst barne- og ungdomsarbeid og korvirksomhet. På Vennesla bedehus har Normisjon egen forsamling. Den evangeliske Lutherske frikirke har stor virksomhet i Vennesla, Øvrebø og Hægeland. I Vennesla har også pinsevennene stor aktivitet. Det er et godt forhold mellom kirke, organisasjoner og de andre kirkesamfunnene i bygden.

Det er viktig at den som tilsettes, har gode samarbeidsevner både internt i staben og utad i forhold til annet kristent arbeid i bygden. Vi ønsker en prest som er kontaktskapende med evne til samarbeid med de eksisterende arbeidsgruppene og kan inspirere til realistiske planer for videre utvikling av Vennesla menighet. Vennesla menighetsråd har prioritert barne- og ungdomsarbeid som satsingsområde. Det vil derfor være av stor betydning at den nye soknepresten ser verdien og viktigheten av dette.

Det er god veiforbindelse mellom Vennesla sentrum og de ulike kirkene, med 30 km til Hægeland og 15 km til Øvrebø.

Det brukes bokmål i alle tre menighetene. Søkere må bekrefte at de behersker begge målformer.

Den som blir tilsatt, må finne seg i

- endringer i tjenesteordning for menighetsprester og regler om lønnsforhold og aldersgrense for geistlige tjenestemenn.
- alle avgjørelser som måtte bli tatt med hensyn til tjenesten og tjenestested.

Det blir stilt særlige krav til samlivsform i tråd med Arbeidsmiljøloven § 13.4.2

Kvinner oppfordres til å søke.

- Det er knyttet boplikt til stillingen.
- Stillingen blir lønnet i stillingskode 0930 – lønnstrinn 54–81.
- Pensjonstilskudd.
- Godtgjørelser etter gjeldende satser.
- Arbeidsveiledning.

Søknadsfrist: 04.10.2012

Kontaktinfo:

Bjarne Nordhagen, personalsjef, tlf. 38 10 51 31
Bernt Olav Jensen, prost, tlf. 38 15 00 84/
41 69 94 86.

Vi foretrekker elektroniske søknader med CV, vitnemål og referanser levert via vårt elektroniske søkersystem. Det vises til Agder og Telemark bispedømmes hjemmesider www.kirken.no/agder. For informasjon om søknadsprosedyre, kontakt førstekonsulent Grethe Ruud Hansen, tlf. 38 10 51 47.

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), sokneprest Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Kristin Moen Saxegaard.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669
Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post).

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1 000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2 000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2 000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2 500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3 000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5 000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1 500,- +mva

ISSN 0332-5431

